

Dette værk er downloadet fra Danskernes Historie Online

Danskernes Historie Online er Danmarks største digitaliseringsprojekt af litteratur inden for emner som personalhistorie, lokalhistorie og slægtsforskning. Biblioteket hører under den almennyttige forening Danske Slægtsforskere. Vi bevarer vores fælles kulturarv, digitaliserer den og stiller den til rådighed for alle interesserede.

Støt vores arbejde – Bliv sponsor

Som sponsor i biblioteket opnår du en række fordele. Læs mere om fordele og sponsorat her: <https://slaegtsbibliotek.dk/sponsorat>

Ophavsret

Biblioteket indeholder værker både med og uden ophavsret. For værker, som er omfattet af ophavsret, må PDF-filen kun benyttes til personligt brug.

Links

Slægtsforskeres Bibliotek: <https://slaegtsbibliotek.dk>

Danske Slægtsforskere: <https://slaegt.dk>

Johan Clemmesen

Kaptajn i hæren, R. D.

ERINDRINGER

1868 - 1939

med åbnetavler for

Johan Clemmesen og Marie Clemmesen. f. Gran

Johan Clemmesen

Kaptajn i hæren, R. D.

ERINDRINGER

1868 - 1939

med abnetavler for

Johan Clemmesen og Marie Clemmesen. f. Gran

Med Udarbejdelse af Familiens
Stamtavler har mine Sønner Johannes og
Viggo ligeledes og i høj Grad følt Gavn
af nærmere Oplysninger om vore Forfædres
Liv og Levet og særlig Johannes har derfor
opfordret mig til at skrive en Levedeskrivelse
vede.

Naar jeg nu, uden det kan sies det,
i ledige Øjeblikke paa mit Landst, har
udført dette Arbejde, er det ikke sket med
nogensambets Offentliggørelse for Ege men
ganske uden ^{liturgi} Præntioner, og heller ikke
er det mit Ønske, at denne Levedeskrivelse
skal være almindelig tilgængelig
men kun for de Efterkommere, der
kan have virkelig Interesse deri.

Jeg ønsker derfor, at en Gennemlæsnings
ordentligheds kan blive tilladt paa
Betingelse af, at vedkommende herpaa
med sin Underskrift forpligter sig
til at følge mit gode Eksempel og
særlig, naar han bliver bo her, at
skrive sin egen Levedeskrivelse og
deponere den i dette Familiarkiv.

Og jeg haaber, at det maa blive en
lyskende Samling Levedeskrivelser,
som arkiveres i Tidernes Løb i Kammeret
til at viddeholde.

København d. 2/3 1929.

Joh. Clemmensen

J Taknemmelighed og med dyb
Højagtelse tilføjet Manden og Kvindekun-
st af "den gamle Skole", hvis udmærkede
Repræsentanter:

Haandværkeren, Bedstefader, Potterslager
meder Carl Knudsen Rasmussen,
Skolemanden, Rektor. Bøgel, ~~Rektor~~,
Soldaten, Oberst H. C. Wern Haxthausen &
Husmoderen, Bedstemoder Marie Rasmussen.
A. Frederiksen

har været mig lykkelig Erindringer gennem
Livet.

"Bene vixit, qui bene latuit."

Som 1' Bidrag til Familien Clemmesens Arkiv meddel-
er jeg hermed følgende Levnedbeskrivelse:

Mine Forældre var:

Carl Cecilius Clemmesen, (1), som ejede Ejendommen
Nørregade Nr.19 i Aalborg (2) med det derværende Damp-Far-
veri og Uldspinderi.

Elise Marie Christine Clemmesen, født Rønnow,
der begge var født i Faaborg.

Da jeg blev født d. 6 August 1868, beboede mine
Forældre kun et Par bagved Butiken liggende smaa Værelser,
mens Resten af Ejendommen var lejet ud. Jeg husker endnu, at
jeg var syg en eller to Gange i min tidligste Barndom; - jeg
skal da ogsaa 3 Gange have været opgivet af Lægerne for
Lungebetændelse el. lign., men kom da over det og har ellers
aldrig haft noget Besvær med Lungerne

Endvidere husker jeg, hvor jeg blev fortvivlet og
græd, da det gik op for mig, at jeg en Gang skulde være
Soldat; jeg krøb ind under Sengen - den Gang beboede mine
Forældre hele Stueetagen - og var nok meget vanskelig atter
at faa beroliget.

Saalangt jeg kan huske tilbage levede mine Forældre
meget stille - efter min Fødsel fik Moder en Underlivssvag-
hed, som aldrig forlod hende og sikkert har bidraget meget
til den Nervøsitet, som efterhaanden tog Overhaanden og
gjorde hendes Sind ret uligevægtigt, hvorunder jeg i Tidens
Løb kom til at lide meget, hvilket maaske igjen har
bevirket, at jeg ikke blev saa forkælet og forvænt, som man
ellers skulde tro, da jeg blev eneste Barn.

Min Barndoms Tid var en Arbejdets Tid. Kl.6 om
Morgenen begyndte Arbejdet i Farveriet og Uldspinderiet og
med de sædvanlige Pauser - derunder 1 Times Middag,-
fortsatte man til Kl.6, undertiden til 7 eller 8 om
Aftenen. De 5-6 Folk, som Fader havde (4), var solide ældre
Mennesker, som passede deres Gerning uden at gøre
Vanskeligheder og som altid var venlige imod mig. Jeg tror
heller ikke, Fader var bange for at hjælpe dem en Gang imel-
lem, naar de var i Vanskeligheder med den beskedne Løn.
Efterhaanden arbejdede Fader sig da ogsaa op, saa han
omsider tog hele Stueetagen i den gamle Bindingsværksbygning
(5) i Brug til Butik og Lager, mens vi boede i hele 1' Sals
Lejligheden.

Blandt de særlige Erindringer fra min Barndom vil
jeg først nævne "Trommeslageren" Glesner, med det store
Skæg, der offentliggjorde Magistratens Bekendtgørelser. Det
gik hyppigt paa. Efter at have rørt Trommen noget, begyndte
han langsomt og højtidelig: "Idag Formiddag - Kl. 10 -af-
holdes Auktion - -" eller ogsaa, at der blev lukket for
Vandet eller lignende vigtige Nyheder, hvorefter han slut-
tede med et Par Slag paa Trommen.

Og saa var der Paraderne paa Torvet paa Kongens Fødselsdag. Paa den nordlige Side af Torvet paraderede Vagten udenfor Hovedvaagten - og ud til Siderne af den stod Publikum.

Lige overfor paa den modsatte Side af Torvet stod de tjenstgørende Styrker og alle Regimentets andre Befalingsmænd opmarcheret i Galla - og ogsaa de civile Embedsmænd mødte i Galla. En eller anden, jeg husker ikke hvem, udbragte et Leve for Hans Majestæt Kongen, der blev besvaret med et nifoldigt Hurra - og hvad der ellers skete har jeg glemt.

De mest sensationelle Begivenheder i min Barndom var Ildebrandene - heldigvis ikke hos os selv, thi det vilde have blusset fælt, - skønt det et Par Gange var nær derved. Derimod brændte en Gang et Hus i Gaden, skråt lige overfor os. Jeg husker, at Brandmændene kom ind til os og var henrykte over, at Fader trakterede dem med hele sit Lager af Rødvin. Jeg selv mødte op med det bedste jeg havde og vilde redde - min Natkjole.

Blev der om Natten raabt "Brand !" af Vægterne og kfløjtet, greb ogsaa Fader en Fløjte og løb ud paa Gaden og bidrog til Vægternes Fløjten; saa kom Trommeslageren med sine Hvirvler og gik det meget haardt til, bidrog de militære Hornblæseres 3 lange høje Toner meget til at forhøje Uhyggen for os, der laa hjemme i Sengen og ikke vidste, hvor det brændte, før Fader havde set nok paa Ildebranden og kom for at fortælle det. De farligste Ildebrande var nok de 2 Gange, Spritfabrikken nede ved Pontonbroen brændte.

Blev det Tordenvejre om Natten, blev baade i Aalborg og navnlig hos Bedsteforældrene i Faaborg alle vækkede og samledes i de forskelligste Natpaaklædninger i Husets Stueetage. Trak Tordenvejret ud, blev der gerne tændt Ild paa Komfuret til en Kopp Kaffe.

En sensationel Begivenhed var den første Bros Bygning, over Limfjorden - særlig da den ene Pille væltede; men det gik jo af i mere Stilhed.

Af mere almindelige udendørs Fornøjelser var de vigtigste Legene i Byens forskellige "Anlæg" - særlig "Røverkaper". Den Gang fik disse Anlæg saa dejlig Lov til at ligge hen og passe sig selv; man kunde løbe og lege overalt, hvor man havde Lyst og det skulde være meget slæmt, for at de bedagede Opsynsmænd, f.Eks. Solberg i "det militære Anlæg", skulde finde sig foranledigede til at genere os i vor Leg. - Nu er Anlægene jo saa pænt friserede og man maa kun gaa i Gangene - de stakkels Børn!

Drejede det sig om Børneselskaber om Sommeren, gik man gerne ud til "Blegkilde". hvor man lagde Beslag paa den ene af de derværende 2 Pavilloner og hvor Pladsen til "Røverkaperen" var større end i de andre Anlæg, hvor dog Bevoksningen var tættere.

Saa var der Onsdag Aftenerne, hvor der var Musik i "Klubhaven" lige overfor "Kilden". I Klubhaven gik Medlemmernes Børn pænt runndt på de smukt revne Gange, hilste paa

Folk og nød Regimentsmusikken og Illuminationen, som bestod i en Række smaa Gasblus rundt langs Overkanten af Vinduer og Døre. Lige overfor i "Kilden" nød det mere gemene Publikum de Rester af Musikken, som naaede derover. En anden Aften i Ugen spillede Regimentsmusikken, saavidt jeg husker, skiftevis i de andre af Byens Anlæg. Senere, da der blev oprettet ogsaa et civilt Musikkorps, blev det til 2 Aftener om Ugen og nu er det nok hver eneste Aften Sommeren igjennem.

Om Søndagen spillede Regimentsmusikken fra Kl. 12-1 paa Torvet udenfor Regimentschefens Bolig eller, tidligere, udenfor Hovedvagten, der da laa midt paa Torvets Nordside, og der samledes da største Parten af Byens Ungdom for at spasere, passiare, hilse paa hinanden, vise Toiletterne og endelig nyde Musikken.

En Gang, da et Udvalg Borgere henvendte sig til Regimentschefen for at opnaa, at denne Musiceren ogsaa kunde finde Sted paa andre Steder i Byen end netop foran Regimentschefens Bolig, skal den have faaet det for denne Embedsmand, som jeg senere skal omtale nærmere, karakteristiske Svar: "De Herrer maa vide, at naar Regimentsmusikken spiller udenfor min Bopæl, er det for at forherlige mig" - og der blev ikke noget af den Forandring.

Vinterens bedste Fornøjelser var for mig Theaterforestillinger, hvortil Fader ikke var kneben med at give Billet, de har utvivlsomt haft en betydelig og god Indflydelse paa min Karakters Udvikling - mere end Børnebaljerne i "Klubben Enigheden", som trods al min Danseundervisning aldrig var nogen egentlig Fornøjelse for mig, da jeg altid følte mig forlegen og overset fra Pigebørnenes Side.

Derimod kom jeg meget sammen med forskellige Skolekammerater, der hørte til de bedste Hjem i Byens Embedsklasse og Borgerskab og ogsaa dette har sat sit Præg paa min Udvikling. Hvad vi foretog os, naar vi kom sammen, husker jeg ikke. I Skolens sidste Klasser dyrkede vi jo nok L'hombren - med en Toddy og lang Pibe til og saa havde vi ogsaa der vor Forening "Concordia" med Foredrag og Discussioner.

Selve Byen har jo forandret sig i højeste Grad siden min Barndom. Jeg husker endnu den Tid, da der gik 4 Aar paatværs gennem Byen og Fiskerne laa i Østeraa med deres Baade udenfor det gamle Apothek. Aarets store Begivenhed var Pinsemarked, som varede i 3 Dage. Baade Nytorv og Gammeltorv, Østeraa og Stranden var i disse Dage ganske opfyldt af Telte med alle Slags Varer, Lækkerier (herunder særlig ægte Chriatiansfeldter Honningkager) og Gøgl. Det ubehageligste Punkt var Østeraagade, som man maatte passere for at komme ned til Stranden, hvor Karussellerne, Menagerierne o.l. fandtes; for i Østeraa laa i de Dage Masser af Fiskerbaade, som udstillede deres tørrede Klipfisk - og de lugtede ikke godt.

Den meste Tid af Barndommen tog naturligvis Skolen - den gamle "sorte" Skole !

Først gik jeg i Frøknerne Spreckelsens Pigeskole i Gravensgade hos Edele og Trine! Derefter i Ankjærs Forberedelsesskole først i Urbansgade, senere i Algade lige overfor Budolfi Kirke i den tidligere Borgerskole, hvor jeg en af de første Gange mødte en af Livets store Uretfærdigheder. Midt i Timen slap Lektien op og Lærerinden sagde: "Ja saa kan I bestille, hvad I vil", hvorpaa jeg gav mig til at spise min Frokost. Men det var nok en Misforstaaelse, for Lærerinden blev gram i Hu og i Karakterbogen fik jeg for første Gang en "Anmærkning" med hjem: "Spiser i Timen!" Jeg forstod nu ikke det berettigede heri og gør det stadig ikke! - Endelig kom jeg i Kathedralskolen i Jomfru Anegade.

Skoletiden var jo ingen Fornøjelse, men paa den anden Side var der heller ingen af os, der forlod Skolen med bitre Minder, som skyldtes Lærerne.

De var jo ganske vist for en Del originale Mennesker, som kunde give Stof til en humoristisk Skildring; men vi havde dog ikke nogen Følelse af at blive mishandlede paa nogen Maade og mindes dem sikkert alle med Velvilje, særlig den udmærkede Rektor Bøgild (6). Og naar nu mine Drengene kun mindes deres Skoletid i Metropolitanskolen med Bitterhed og Had, trods alt, hvade der er gjort for at de kjære Børn skal befinde sig vel i Skolen og omgaas Lærerne som deres lige, saa maa jeg sige, at min Agtelse for den Videnskab, som kaldes Pædagogik, kun er yderst ringe.

Men den bedste Tid i Skolen var dog Sommerferien, som jeg Aar efter Aar tilbragte hos Bedsteforældrene i Faaborg. Rejsen dertil var jo til at begynde med ikke saa helt let. For det første var Afrejsen noget mere omstændelig end nu. Noget før Toget skulde gaa, gik en Jernbanemand med en stor Klokke rundt i Ventesalen og raabte ud: "Passagerer sydpaa!" - Saa slog Stationsforstanderen nogle Slag paa sin Klokke nogle Minutter, før Toget skulde gaa, og endelig 1 Slag for at give Tilladelse til Afgang. Togføreren fløjtede, - Lokomotivet svarede herpaa med et andet Fløjt - og saa kom man endelig i Gang. 10 Minutters Ophold i Randers og 20 i Fredericia bidrog til at afbryde Rejsens Ensformighed, men Ophold ved alle Smaastationerne sinkede Rejsen og omsider kom man da til Odense, hvorfra man maatte pr. Deligence til Faaborg. Senere, da Banen kom til Svendborg, slap vi med at køre med Dagvogn fra Kværndrup, hvor da Tante Marie boede, - og endelig kunde vi køre med Jernbane lige til Faaborg.

Rejserne til Faaborg foretog jeg gerne på III Klasse i Kupeer for "Ikke Rygere", idet de almindelige Kupéer den Gang var meget lidt tiltalende. At Luften var tæt paa Grund af Tobaksrøgen og Lugten fra Vadmelsklædningerne - det fik være. Men med Rygningen og Brugen af Skraatobak og vel-sagtens ogsaa af Vane fulgte en uafsladelig Spytning, saa at Gulvet i Kupéerne trods de der anbragte Spytbakker snart svømmede i en stor, højst uappetitlig Spytklat, saa man nu vanskeligt kan tænke sig det. - Her er ialtfald et Punkt, hvor "Kulturen" virkelig er trængt igennem - ellers giver jeg ikke meget for den .

Bedstefader, Carl Knudsen Rønnow er født d.13/2 1818 i Odense, hvor Faderen Carl Rønnow var Pottemager. (7.8.)

Hvad der vides om Bedstefaders Ungdom, er ikke meget; selv talte han ikke derom og at de unge skulde spørge derom, var den Gang utænkeligt; men af de foreliggende Dokumenter fremgaar følgende:

Efter Eksamen i Oktober 1831 blev han udskreven af St.Hans Skole i Odense til Confirmationsforberedelse "med Character mellem meget godt og godt for Kundskaber og meget godt for Opførsel". Under Forberedelsen viste han sig "stedse flittig, lærevillig og sædelig" og Søndag d. 29 April 1832 blev han confirmeret og "Onsdagen derpaa antaget til den hellige Nadver".

I Folketællingslisten for 1834 findes han opført som Læredreng hos Pottemager Schiøt (?); d. 2 Januar 1837 er han "efter udstanden Lære bleven løsgiven" og i Lærebrevet af September 1841 er udtalt, at han "haver lært det vellovlige Pottemager Haandværk hos vores Laugsbroder Carl Rønnow". I 1840 findes han som Svend i Odense hos Pottemager Jens Nielsen.

Af Paategningerne paa Udskrivningsbrevet fra Skolen fremgaar, at Bedstefader i sine første Svendear har gjort adskillige Afstikkere bort fra Odense. 10/3 1839 udtales, at han "i det sidste Aar opholdt sig atter her i Menigheden som Pottemagersvend og kommuniceret sidste Onsdag d.6 d.M. Han anmeldte sin Afrejse til Sjælland med et godt Vidnesbyrd".

Og den 21/4 1842 meddeles, at "Pottemagersvend Carl Knudsen Rønnow, der var Gæst ved Herrens Bord i St. Hans Kirke d.6 April d.A. afgaar nu med godt Vidnesbyrd herfra til København".

Herefter har han ialfald 3 Gange været borte fra Odense i disse Aar og rimeligvis i København. Fra Moder ved jeg nemlig, at Bedstefader i sin Ungdom havde interesseret sig meget for Teatret og særlig for Balletten; han skulde, naar han var særlig oplagt, have kunnet gøre Pirouetter.

I Februar 1845 findes han opført i Folketællingslisten for Slesvig som Svend hos Pottemagemester Joh.Chr.Lebr. Bauerfeld fra Altstedt i Sachsen, nu i Slesvig i Michaelistrasse.

Her har han, jeg antager i Menigheden, truffet Bedstemoder, Maria Elisabeth Frercksen. Hun er født d.15' Dec. 1818 som Datter af Parykmager Johan Friedrich Frercksen i Husum og Ingeborg Catharina Petersen fra Mildtstedt. Ifølge Paategning paa Vaccinationsattesten synes Bedstemoder endnu 1833 at have opholdt sig i Husum men i Folketællingslisten for Slesvig af Febr. 1835 er hun opført som Tjenestepige hos Høker Hans Nissen, Domziegelhof. I samme Hus boede Amalie Augusta Dresler, 57 Aar, Pensionistin.

Af Moder har jeg ofte hørt, at Bedstemoder i sin Ungdom havde været i Huset hos en fin Dame, der havde været ved Hoffet, og at det var hos hende, Bedstemoder havde faaet sit fine korrekte Væsen. Jeg antog, at denne Dame var Frk. Dresler, idet jeg ogsaa mente, at Onkel Valdemar har nævnt dette Navn; men herfor har jeg ikke siden fundet nogen Støtte.

Derimod finder jeg i Folketællingslisten for Febr. 1840 og 1845 for Slesvig, Bedstemoder opført som Tjenestepige hos Elisabeth Epiphania v. Matheson f. Brüyn, f.1788, Enke efter Oberstlieutenant i det slesvigske Infanteriregiment Stacius Friederich v. Matheson, og at denne Dame har sat megen Pris paa Bedstemoder er der ingen Tvivl om. Bedstemoder havde saaledes en Sølvspiseske med Indskrift: "M.F. Für treue Dienst. 1845. O.v.M. som nu er i min Søn Carls Eje.

Men navnlig viser et i Afskrift her foreliggende Brev til Bedstemoder som ikke er underskrevet men utvivlsomt stammer fra Fru v. Matheson, paa hvilken intim Fod Brevskriverinden har staaet med Bedstemoder.

Hvorledes Bekendtskabtet mellem Bedsteforældrene nærmere har udviklet sig, vides ikke, men d. 1 Juni 1845 blev de viede i Slesvig.

25' Juni 1845 blev Bedstefader indskrevet i Pottemagerlauget i Odense og 19' Juli samme Aar fik han Borgerkab som Pottemagermester i Faaborg, hvor han efterhaanden ved Fiid og Sparsommelighed oparbejdede en god Forretning. Paa Værkstedbygningen i Ejendommen paa Torvet i Faaborg er indmuret en brændt Lertavle med denne Indskrift "Opført af C.K.Rønnow og M.E.Rønnow 1850. Arbejd mens du er ung og let,- det gavner, naar du er alt og træt". Og det blev ikke Mundsvejr for Bedsteforældrene - men Familien voksede ogsaa efterhaanden !

Af Folketællingslisterne fremgaar:

1850 hørte til Husholdningen foruden Bedsteforældrene:

Børnene Carl og Elise, samt 1 Tjenestepige.

1855: Børnene Carl og Elise, Marie, Augusta, Caroline, Pottemagersvendene: Madsen og Nielsen, 2 Tjenestepiger.

1860: Børnene Carl, Elise, Marie, Augusta, Karoline, Juliane og Valdemar.

Pottemagersvend Nienmann og 2 Tjenestepiger.

1870: Børnene Marie, Caroline, Juliane og Valdemar.

1880: Børnene: Augusta, Juliane, Valdemar

Pottemagersvend Sophus Madsen.

Rasmus Peder Rasmussen, Tjenestekarl.

Marie Rasmusdatter, Tjenestepige.

Saa langt tilbage, som jeg kan huske, indtil jeg blev Student (1886), tilbragte jeg mine Sommerferier i Faaborg, hvor jeg boede hos Bedsteforældrene Rønnow - ud til Torvet, lige hvor Adelgade begynder, og da adskillige af Tanterne endnu var hjemme, var der ikke kedeligt.

Bedstefader R. var en Mand af faa Ord; men som Onkel Valdemar siger: "Der var jo heller ingen Grund til at sige noget. Mutter skulde nok sørge for, at alting gik, som det skulde"; - og saa meget mere vurderede man de smaa lune Bemærkninger, som faldt paa passende Steder. Han var et i høj Grad virksomt Menneske og det er med Rette, at der paa nogle af de store Billeder af ham, som findes i Familien, er skrevet: "Et virksomt Liv til Arbejd skabt, henskyldt Tidens Vover". Jeg tror, han var oppe Kl.4-5 om Morgenen,

efter Middagen Kl.12 fik han sig en lille Lur men Kl.1 var han igen i Værkstedet. Og om Aftenen, naar han undertiden var sammen med Bedstefader Sorvad, var det ikke fri for, at begge de gamle ved 9 Tiden kunde sidde og nikke sammen og sove saa smaat.

Foruden sit Arbejde i Værkstedet havde Bedstefader adskillige offentlige Hverv.

Under den tidligere Kommune Lov var han en lang Tid Borgerrepræsentant og efter den ny Kommune Lovs Indførelse i 16 Aar Medlem af Byraadet. Han var i flere Aar Medlem af Skatteligningen, Agent for den fynske Skibsassuranceforening, Kasserer for Hjelpeforeningen, Formand i Industriforeningen og i Borger-Haandværkerforeningen, Medlem af Bestyrelsen for Sparekassen: "Arbejderen" ved hvis Stiftelse han havde medvirket, samt af Bestyrelsen for nogle andre Foreninger.

Foruden at være en virksom Mand var Bedstefader en meget selvstændig Mand, hvad der var mindre sædvanligt paa den Tid, da Embedsmændene i Smaa byerne var store Mænd, som det ellers ikke var let for Smaa folk at hamle op med, og i Byraadet, hvor han, saavidt jeg ved, særlig skal have interesseret sig for de smaa i Samfundet, mener jeg at kunne huske, at han havde adskillige Kontroverser med Borgmesteren. Han skal have vist det Fremsyn, at foreslaa Faaborgs Langelinie forlænget helt ud til "Røde Kro", hvad der den Gang kunde ske for en ganske ringe Bekostning, men nu ikke kan lade sig gøre, hvormeget man end kunde ønske det. En Gang blev Bedstefader uenig med Museumsdirektør Worsaae, (10) idet Bedstefader vilde have Aabningen i "Vesterport" gjort højere, hvad Worsaae ikke vilde gaa med til. Da det omsider skete, at Ligvognen med Greven til Brahetrolleborgs Lig kørte fast i Porten, fik dog Bedstefader sin Vilje; jeg husker endnu, at da Ligtoget den Nat passerede gennem Byen, var Byen illumineret med Lys i alle Vinduer. - Sammen med Præsten, Pastor Chiewitz, var Bedstefader Medlem af Skolekommissionen og Samarbejdet var nok ikke altid det bedste, hvad der gav Anledning til følgende Episode:

Tante Marie skulde giftes og da Bedstefader nu kom til Præsten og ønskede Brylluppet paa en bestemt Dag, erklærede Præsten, at det kunde ikke lade sig gøre, da han skulde forberede sig paa sin Prædiken. Dertil erklærede Bedste ader, at han gerne skulde være Præsten behjælpelig med Prædikenen - det var jo den samme, de hørte hvert Aar! - Ja naar det skulde være den Dag, sagde Præsten, saa skulde det være om Formiddagen. Nej! mente Bedstefader, det passede ikke dem. "Hvad skal vi saa bestille Resten af Dagen?" "Saa kan De jo spasere!" mente Præsten, hvortil Bedstefader endelig bemærkede, at han nu ventede Præstens Svar, men hvis det ikke blev, som han ønskede det, gik han til en anden Præst - og saa fik han sin Vilje!

Hos Byens Befolkning var Bedstefader i høj Grad anset, skønt han levede meget tilbagetrukkent og stille uden at deltage i nogen Selskabelighed. Kun mindes jeg, at han en Gang imellem gik til sin gode Ven, Boghandler Johnsen.

Med Tiden mistede Bedstefader sine Tænder - og langt om længe fik han et Gebis - men, om han nogensinde tog det ud af Æsken, ved jeg ikke - ialfald har det kostet Bedstemoder og Døtrene meget Besvær at faa ham til det, han gik gerne med det i Vestelommen, siger Onkel Valdemar.

Bedstefader blev tidlig gammel. Han havde slidt sig op, mente han selv. Det har rimeligvis været Blyforgiftning, hidrørende fra Mønjen, der blev anvendt ved Lerværernes Glasur og som altid gav Bedstefader røde Hænder. Et haardt Slag for ham, har hans ældste Søns Onkel Carls Død været. Onkel Carl var Styrmand paa Læsø Fyrskib og lykkelig gift. En Dag, da han var bleven afløst og skulde iland, benyttede han en gammel mindre god Baad, som antagelig er bleven knust i Isen; man hørte aldrig mere noget fra ham. (11a-c,12)

I 1886, da jeg som Student var i Faaborg, og hele Familien var mødt til en Sammenkomst, var Bedstefader meget svag. I Efteraaret samme Aar var han i København for at søge Læge og jeg saa ham for sidste Gang i Hotel "Dania" i St.-Strandstræde. Hvor svag han end var, kunde han dog ikke rejse hjem uden først at have været i Tivoli, det siger Onkel Valdemar.

Samme Efteraar døde han og blev begravet som den første paa Byens nye Kirkegaard, som hermed blev indviet.

Ære være hans Minde !

Paa Stenen paa Bedsteforældrenes Grav, som er prydet med en af Onkel Emil Nielsen hugget Medaillon af Bedstefader, er Bedstemoder anført som født d.15/12 1820; men dette er ikke rigtigt - hun er født i 1818, og døde 26/10 1894.

Onkel Valdemar fortæller, at Bedstefader en Gang, da han var i godt Humør, sagde: "Jeg troede jeg havde forlovet mig med en ældre sat Pige og nu har jeg fundet ud af, at det var en ung Tøs".

Dette er nok sket en Gang i 1870 erne, thi paa Folketællingslisterne for 1850-70 er Bedsteforældrene anført med samme Alder eller højst med et Aars Forskel, men paa Listen for 1880 er Bedstemoder pludselig bleven 2 Aar yngre end Bedstefader. Sandsynligvis har Bedstefader gjort sin Opdagelse ved at studere Bedstemoders Vaccinationsattest hvorefter hun, da hun blev vaccineret d.25 August 1822 var "alt 7/4 Jahr". Men Kirkebogen er jo nok paalideligere og den holder paa 1818.

Bedstemoder var Bedstefader en storartet Hustru. Dygtig i Huset, stilfærdig og rar - men bestemt -og med en Holdning saa rank som en Dronning og et Væsen saa fint. Hun var heller ikke af mange Ord, - men hvad hun sagde, stod fast og indvendinger var der ikke noget, der hed.

Onkel Valdemar fortæller, hvordan han en Gang, da Bedstemoder fik en Madras tilbage fra Reparation, blev sendt hen til Sadelmageren med den Besked, at der manglede saa og saa mange Pund Krølhaar - og det manglende blev bragt tilveje.

Og ligeledes en Gang, da Bedstemoders lange Guld-Halskæde havde været til Reparation hos Guldsmeden, maatte Onkel hen med den Besked, at der manglede saa og saa mange Led i Kæden. Guldsmeden benægtede det og Onkel maatte igen til ham med Besked om at se rigtig efter, om Leddene ikke skulde findes, - ellers maatte Politiet se at finde dem; og saa blev de virkelig fundet !

Bedstemoder var storartet og jeg holdt meget af hende -

Ud til Torvet laa Butikken og Stadsstuen, - som kun sjældent blev benyttet. Bagved og lidt højere, ud til Gaarden laa Dagligstuen, der ogsaa blev benyttet til Spisestue og ved Siden af den laa Bedsteforældrenes Soveværelse, der kun havde et ganske lille Vindue med mat Glas ind til Naboen, saa at Værelset næsten var ganske mørkt

Længere tilbage laa Køkkenet med Flisegulvet, Spisekammer og Vaskehus.

Nede i Gaarden, ikke ret langt fra Vandposten, laa det lille Hus med 2 Døre med hjærteformede Huller, som om Sommeren var meget net og hyggeligt men maa have været ret køligt om Vinteren.

Saa var der Stalden og endelig paa den modsatte Side af Gaarden Værkstedet, som naturligvis havde min store Interesse. Svendene, Madsen og Thrane, drejede i Stueetagen Fadene, Urtepotterne eller hvad det nu kunde være, der voksede op under deres Hænder, og oppe paa 1' Sal glasserede og dekorerede Bedstefader og Onkel Valdemar Varerne inden Brændingen, der altid var en stor Begivenhed, som fulgtes med Spænding af hele Huset.

De 3 eller 4 store Fyrsteder blev Dag og Nat, 2 1/2 Døgn i Træk, fodrede med store Stykker Favnebrænde af Bedstefader og Svendene, som gik med store, tykke vaade Vanter og skærmede for Ansigtet, mens de fyrede - - Natten med de sorte Svende, de store Flammer og det mørke Fyrrum - ja det var ganske som skildret af Bergsø i "Fra den gamle Fabrik".

Og saa, naar Brændingen var paa sit højeste, kom det Øjeblik, da der blev slaaet et lille Hul i den tilmurede Dør ind til Ovnen, for at Bedstefader kunde se, om de glødende Varer havde den rette Glødefarve og Brændingen saaledes var lykkedes, ved hvilken Lejlighed jeg ogsaa gerne fik Lov til at kaste et Blik ind i dette hvidglødende Helvede.

Nu tror jeg nok, det gaar lettere og paalideligere, idet man kan aflæse Temperaturen udefra paa et Termometer, - men den Gang var det Mesters Sag og Kunst at faa Brændingen heldig fra Haanden.

Bagved Værkstedet laa Baggaarden med Bassiner, hvori Leret blev slemmet, og et stort Halvtag, der var fyldt med Brænde i store Favnestykker.

Og bagved Baggaarden, bag et Plankeværk laa endelig Haven, der i Terrasser faldt ned til Stranden, fra hvilken den den Gang kun var skilt ved en smal Gangsti (14).

Haven var jo ikke stor, - men den Udsigt, der var!
- over Vandet over til Dyreborg, Bjørnø, Avernakø, - længere tilbage til Lyø, endnu længere tilbage til Ærø med Skjoldnæs- og endelig yderst i Horisonten, naar Vejret var godt - det tabte Land - Als med Mommark !

Levemaaden der i Huset var gammeldags patriarkalsk. Til Middagen blev Formaden serveret i eet Fad, som hele Husstanden langede til - undtagen jeg, der som en særlig Begunstigelse fik min egen Tallerken.

Om Aftenen var der ingen særlige Fornøjelser, der lokkede; inden man gik til Ro, hvilket skete meget tidligt, gik vi gerne ud til den gamle Post midt paa Torvet (15-16) for at hente Drikkevand, der dær var bedre end vort eget - og de andre omboende gjorde ligesaa; desværre er den gamle Post nu ved den stedlige Mæcens Hjælp blevet afløst af et Uhyre af en "monumental" Brønd.

Som særlige Begivenheder husker jeg Køreturene med Bedstefader, naar han kørte rundt paa Landet for at aflevere de af Forhandlerne bestilte Lervarer - helt ovre ad Nyborg til ! - undertiden overnattede vi saa i Kværndrup hos Tante Marie.

Og det skete, at Bedstefader gik ind paa en Skovtur paa en Søndag - men det var yderst sjældent, at Hestene maatte anvendes hertil - de skulde da ogsaa have Fridag !

(Alt godkendt af Onkel Valdemar og Tante Agnes 24/6 1930.)-

HOS SORVADS.

Paa den anden Side af Torvet, lige overfor Raadhuset, boede Bedsteforældrene Sorvad - og der var det Bedstemoder, der domerede. Hun var første Gang gift med min Bedstefader, den 6 Aar yngre Gumme Chr. Hesselholt Clemmesen, der var født 16/12 1816 i Helager Sogn. Han var vokset op i Sørup ved Svendborg, hvorfra han som 14-årig rejste til Faaborg. Fra 1/1 1833 - 1/5 1836 var han i Farverlære hos Agent og Farveriejer Christlieb I.-Petersen, hos hvem han derefter var Svend i 2 Aar.

I Lærebrevet af 31/3 1838 udtales, at han har "vist en god moralsk Opførsel forenet med Flid, Orden og Duelighed og har tillige erhvervet sig de Kundskaber i Farveri og Linned Trykkeri, der kan fordres af en duelig Farversvend".

I 1841 købte han, hjulpet af Svigerfaderen Slagtermester Hansen, Ejendommen overfor Raadhuset for 3500 Rdl. og indrettede Farveriet, som straks synes at være kommet godt i Gang.

Ifølge Folketællingslisten for 1845 bestod Husstanden nemlig foruden af Mand og Kone og 3 Børn af Konens Forældre, en Husjomfru, en Logerende, 2 mandlige og 2 kvindelige Tjenestefolk, ialt 13 Personer.

I 1849 døde Husfaderen imidlertid af Tæring (Familietraditionen: Kolera) og i 1850 sad Bedstemoder med en Husstand bestaaende af 4 Børn, hendes Moder, en Husjomfru, en Farveribestyrer, en Farversvend, 2 Tjenestekarle og 2 Tjenestepiger, ialt 12 Personer foruden hende selv. (18-20) Hun sad dog ikke længe alene men giftede sig snart med Farversvenden, den 18 Aar yngre Ludvig Sorvad, som jeg i Drengæarene betragtede som min rigtige Bedstefader, skønt jeg jo nok en Gang fik at vide, at han ikke var det. De levede godt sammen og naar man saa dem sammen, fik man ikke noget Indtryk af den store Forskjel i Alder. (De opnaaede endog at fejre Guldbryllup.)

Det bemærkes, at ikke enhver kunde nedsætte sig som Farver - der maatte kongelig Bevilling til (Privilegium). Dette Privilegium gik ofte i Arv. Hvis Farveren døde, giftede Enken sig med Farveriets yngste Svend og førte Virksomheden videre. Naar han senere døde, giftede Svenden sig med en yngre Pige.

Farveriet blev fremdeles ved at være en stor Forretning og foruden Mand og Kone bestod Husstanden af følgende:

I 1855: 5 Børn, Konens Moder, 3 Tjenestepiger, 2 Farversvende, 1 Farverlærling, og 2 Tjenestekarle og

i 1860: 2 Børn, 2 Farversvende, 2 Tjenestekarle, 1 Tjenestedreng og 2 Tjenestepiger.

Der var Velstand i Huset og Husførelsen var derefter. I min Tid var "de gode Dage" jo nok paa retur men Levemaaden var endnu god, bedre end hos Rønnows tror jeg, og mere som jeg var vant til det hjemmefra.

Besteforældrene Sorvad boede i Stuen, (21-22) hvor man fra en Træppegang kom lige ind i den 3 Fags Dagligstue. Her sad gerne Bedstemoder, "Madam Sorvad", der passede Butiken, og tronedede i sin Lænestol (23) ved Vinduet med Gadespejlet for at holde Øje med, hvad der foregik paa Gaden; særlig havde hun Interesse for Herskabskøretøjerne fra Brahetrolleborg, Holstenshus og Hvedholm m.v. der ofte kom med 4-Spand; -men iøvrigt kendte hun hvert eneste Menneske, der kom forbi og interesserede sig for alle Dagens smaa Begivenheder og for Politik - hun afskyede Christen Berg!

I Stuen stod en Pult, hvor de af Kunderne indleverede Varer blev noteret til "Farvning", "Kartning og Spinding" eller "Farvning, Stampning og Krasning", hvorefter Varerne blev kastet ned i Krogen ved Siden af Pulten, mens Kunden fik en Seddel paa det indleverede og det dertil hørende obligate Glas Mjød - alle af samme Glas! Særlig Grevinden paa Hvedholm var økonomisk anlagt og fik meget farvet.

Bedstemoder var utvivlsomt en dygtig Husmoder men tog ikke selv personlig Del i Arbejdet, - det maatte de dygtige Piger om.

Bedstfader - "Sorvad" som Bedstemoder kaldte ham - var en rolig stilfærdig Mand, som passede Arbejdet i Farveriet og som alle Farvere den Gang havde helt mørkeblaa Hænder fra Arbejdet med "Kypen", hvor Vadmelet farvedes ægte mørkeblaat med "Indigo". Han gjorde sig iøvrigt meget lidt bemærket.

Ved Siden af Dagligstuen, der tillige var Spisestue, laa 2 mindre Værelser ud til Gaden, nemlig "Butiken", hvor de færdige Varer opbevaredes, og "Kabinettet", der var møbleret lidt finere end Dagligstuen. Ud til Gaarden var der Soveværelse.

Paa 1' Sal fandtes "Salen" - et stort 3 Fags Værelse med smukt dekoreret Loft og jeg tror 5 forskellige andre Værelser, mer eller mindre møblerede, - men ganske ubenyttede, senere blev de dog delvis lejet ud.

I Kælderen fandtes dels "Tørrekælderen" med Varme-anlæg til Tørring af Tøjet, hvor Soldaterne i 1864 havde et lunt Opholdssted, dels to store lyse Kælderrum ud til Gaden, hvor der altid fandtes Masser af dejlige Sager: Tykmælk, "Skørøst", Jordbær, røgede Rødspætter, Hopper (Rejer!), og Krebs for blot at nævne nogle af Herlighederne.

I Sidebygningen ud til Gaarden laa Køkkenet, der var stort og lyst og altid varmt og hyggeligt med 2 flinke Piger, som jeg altid kom godt ud af det med.

Pigeværelset, som laa ved Siden af Køkkenet, vendte ud til en ganske snæver Aabning mellem Bygningen og Nabejendommen, saa det var næsten lige saa mørkt, som om der slet ingen Vinduer havde været. Men Køkkenet var jo ogsaa et meget hyggeligt Opholdsværelse - og fornøjeligt, naar Middagen eller Eftermiddagsteven blev serveret for Folkene.

Fra Køkkenet kom man ind til "Kypen"- Værelset, hvor der farvedes mørkeblaat. "Kypen" var en stor firkantet Jerngryde, 2 a 3 m. lang, c. 1 1/2 m bred og dyb og Ind-

holdet skulde holdes paa en bestemt Temperatur, hvorfor der altid var fyret derunder. Derfra kom man ud i det egentlige Farverimed Farvekjedlerne og her foregik tillige den musikalske Proces, som Indigoringen var. Indigo blev nemlig hældt knust eller som Pulver i en stor flad Jerngryde, blandet med Vand og derefter reven med nogle store Jernkugler, der dreves rundt ved at Gryden vuggedes rundt paa Bordet. Naar dette havde varet i nogen Tid tog Jensen et Par tykke Træstokke og hamredeløs paa Grydens Sider i en eller anden Melodi eller Takt, som kunde høres langt væk.

Paa 1' Sal i Sidebygningen var "Trykkeriet", hvor Bedstefader "trykkede", d.v.s. med Hjælp af forskellige Træforme med Oliefarve trykkede forskellige Mønstre paa Tøjet eller Klædet. Bagtil i Gaarden fandtes "Rækken", et højt Træstillads i Højde med Taget, hvor Tøj og Garn kunde spændes ud eller hænges op til Tørring. (24a).

I Mellembygningen fandtes Stald og "Pressen", hvor Tøjet blev lagt i Lag mellem gloende Jernplader, isoleret med tyndere Jernplader og Papplader for at det ikke skulde brænde, og derefter presset i en stor Presse, der blev skruet sammen ved Hjælp af et Spil, hvor 2,3 eller 4 Mand gik rundt.

Bagved Mellembygningen var "Haven", der nærmest bestod af en overdækket Hestegang og et gammelt stort Æbletræ med udmærkede Gravenstener - og saa et Hus "Skullehuset", med enkelte andre Maskiner.-

Ogsaa paa denne Side af Torvet gik Livet stille og roligt uden Selskabelighed eller andre Fornøjelser end en Spaseretur en Gang imellem.

Saa var der min Tante og Onkel henne paa Apotheket. De var meget musikalske og havde hver Uge en "Musikaften" hvor ogsaa Bedsteforældrene mødte. Og ikke saa helt sjældent blev en Hverdag Eftermiddag Bedstefader Sorvads "brune" eller Apothekerens Ridehest spændt for Vognen og saa fik vi en storartet Køretur med medbragte Kager, "Moreller", og Limonade ud igjennem Holstenshus og Brahetrolleborgs pragtfulde Skove, idet min Fætter Georg (Berg) og jeg undertiden maatte af Vognen for at plukke Bregner til Tante Marie (Berg f. Sorvad).

Rigtig hjemme kom jeg aldrig til at føle mig paa Apotheket - dertil var Tante for striks; - hun havde dog ogsaa nok at gøre med de mange Børn, jeg tror 12 a 13 der med Undtagelse af 2 efterhaanden døde som unge af Tuberkulose. Det var dog Apothekets Glanstid; senere kom Ulykken idet Formuen blev sat over Styr - jeg ved ikke hvordan, men det var i Forbindelsemed Forretninger med Onkel Johans Pakhus i København. Saa døde Tante hjemme hos de Gamle i Faaborg og Onkel Emilius i Elendighed i København efter at have forsøgt sig som Købmand i Gothersgade.

Som det fremgaar af, hvad jeg har fortalt, havde jeg Plads nok til at tumle mig paa i Faaborg. Hvert Sted havde sin Charme. Ovre hos Rønnows havde jeg Tanterne til Underholdning, mens det hos Sorvads var det bedste Madsted, hvorfor jeg ogsaa var saa forsynlig hver Dag at forhøre mig begge Steder om, hvad der skulde spises til Middag, inden

jeg tog Stilling til, hvor jeg vilde spise den Dag-. Med min Fætter Georg foretog jeg Udflugter til "Prices Have", Alléskoven, Holstenshus, eller Braherrolleborg - eller vi forsøgte os med Fiskeri.

Et Par Gange ankrede Korvetten "Hejmdal" paa Rheden. Den ene Gang var Prins Valdemar ombord som Kadet og havde netop bestaaet sin Eksamen, husker jeg, Den anden Gang fik jeg Lyst til at se Korvetten paa nærmere Hold og tog da Onkel Bergs Baad , en lille Robaad, der var rigget til med to Sejl, og sejlede ud til Korvetten og derpaa en Tur udenom Bjørnø. Det var min første Sejltur paa egen Haand og da Baaden manglede Køl og derfor ikke kunde krydse og jeg egentlig ikke havde Mistanke om at sejle, forstaar jeg nu knap, hvorledes jeg naaede hjem igen, skønt Vejret heldigvis blev ved at være godt. Hvordan det var gaaet, hvis det var blæst op er ikke godt at vide.

I det hele har jeg mange Minder og kun gode og glade fra Barndomsdagene i Faaborg. Ikke at forglemme "Politikorpset", de med Kasket og Frakke uniformerede Borgere, der stillede paa Torvet og under Gevær med Musikken i Spidsen under Kommando af Løjtnant Blikkenslagermester Jensen afmarcherede til Skive- eller Fugleskydning med efterfølgende Bal ! - Prices Have.

Kun en enkelt dramatisk Episode erindrers jeg. Det var den Gang Kørerne i Spritbrænderiets store Stalde, vistnok 1 a 200 blev syge, vaklede, og døde uden at nogen kunde begribe hvorfor. Der var Panikstemning i hele Byen, som om der var kommen Kolera til Byen. Tilsidst blev det dog opdaget, at der var opstaaet en Utæthed i Rørene, saa Spritten var løbet ud i Masken, hvormed Kørerne blev fodret. De havde ganske simpelt drukket sig ihjel.

Med Studenteraaret 1886 tog jeg Afsked med Faaborg (28). Tanterne Rønnow var efterhaanden bleven gift, saa der var bleven stille. Og efterhaanden som Bønderne holdt op med selv at spinde Garnet og væve Vadmel, gik det tilbage med Farverierne. Ogsaa Bedsteforældrene Sorvad fik trange Kaar paa Slutningen, da Resterne af deres Formue blev sat overstyr ved Onkel Johans mislykkede Forretninger, som ingen kendte Sammenhængen med.

Bedstemoder hviler nu med begge sine Mænd paa den gamle Kirkegaard ved Byens Kirke, lige indenfor Kirkegaardsmuren.

Indtil 1927 tror jeg ikke, jeg har været der -men saa saa jeg, at Faaborg dog endnu i Hovedsagen ligner sig selv fra gamle Dage, skønt Hovedgaden og Taarnet er bleven slemt moderniseret.

Og bliver det mig muligt, vil jeg i mine sidste Leveaar gerne hvert Aar en lille Tur derover, for at opfriske de bedste Minder fra mine Barndomsaar; endnu har jeg Onkel Valdemar og Tante Agnes at kunne tale med om alle dem, som jeg ellers maa søge paa Kirkegården.

26/2 1930
Johan Cl.

Student og Rekrut

Med Studenteraaret begyndte et nyt Livsafsnit. Af Lyst til Friluftslivet og Mangel paa Lyst til at læse - og vel ogsaa af ideelle Grunde havde jeg mod Faders Ønske bestemt mig til at blive Officer. Det var den Gang en anset Stilling, - det var en Ære at bære Uniformen og selv om Lønningen var lille, klarede man det jo nok, mente man i Ungdommen. At den var saa beskednen, som den virkelig viste sig at være, havde jeg dog ikke troet.

Naar mine Søner nu mener, at de nationale Følelser for min Generation spillede en stor og overdreven Rolle, saa vil jeg bestemt bestride dette. Vi havde jo nok set Invaliderne fra 1864 med Træben og Lirekasse - vi havde oplevet Tyskernes Tvangs- og Voldsherredømme i Sønderjylland, og vi havde delvis selv set tyske Turister og Officersers Hovmod og Arrogance - og derfor var vi jo nok besjælede af fjendtlige Følelser overfor vore sydlige Naboer; men en virkelig Opblussen af de nationale Følelser var det navnlig to Ting, der bevirkede, nemlig dels de radicale Partiers Forsvarsnihilisme og dels samme Partiersantinationale Propaganda. Disse Strømninger bevirkede en Reaktion, som maaske nok senere gav sig Udtryk i en overdreven national Kultus - men det har ikke sat Præget paa min Tids Ungdom, som jeg mener i det hele forholdt sig fuldkommen rolig og nøgtern i saa Henseende, - for saavidt den ikke blev ligefrem radical og kosmopolitisk.

For al blive Officer maatte jeg tage en Tillægs-examen i Matematik, Tysk, Fransk og Tegning, som sammen med min Studentereksamen gav Adgang til Officersskolens næstældste Klasse. Det tog et Aar at forberede mig til denne Prøve og i den Tid boede jeg hos Faders Broder, Onkel Johan, der havde en Villa, Forhaabningsholms Alle Nr. 4., samt det store Pakhus, Havnegade 39, hvor han drev Forretning. Der havde jeg det meget rart. Onkel var paa den Tid velstillet og der var jo megen Ungdom i Huset - og Tante Cathrine satte jeg megen Pris paa. Senere kom Ulykken ogsaa her. Tuberculose tog Børnene undtagen 3 og Onkel og Tante døde i Fatigdom.

Undervisningen tog jeg paa "Galster og Holbøls Kursus", der forberedte til alle mulige Examineringer, særlig dog til Kadetskolen og Officersskolen, og havde Lokaler øverst oppe paa Hjørnet af Gothersgade og Nørrevoldgade, lige overfor Botanisk Have.

Hovedpersonen paa dette Kursus var Kaptajn Galster, der havde deltaget i Krigen 1864, udmærket sig i høj Grad ved Tapperhed ved Dybbøl og endnu var tjenstgørende i Linien. Han var en fremtrædende energisk og ligefrem Personlighed - en uhyre Arbejdskraft, der undertiden underviste sine 18 Timer i Døgnet, rigtignok stimuleret af adskillige Kopper "Thevand", hvori Theen dog forholdt sig til Cognacen som 1:2 - for ikke at sige for meget! Han var en fortrinlig Lærer i Matematik, men Undervisningen var skrap. "Idiotpisker" kaldte han sig. Han mødte altid med et Spanskrør,

som aldrig han selv, men vedkommende Hold maatte betale, og med det supplerede han sin drastiske Udtryksmaade med drøje Rap til de mindst lærenemme Elever, særlig blandt "Søbissernes" urolige Elementer, som ofte fandt paa de vildeste Gavtyvestreger med at entre ud paa Taget og ud og ind ad de mest uventede Vinduer.

Spanskrørene varede derfor kun kort - men Kaptajn Galsters Popularitet var enorm og det var nærmest med Glæde, at man ofte saa sig beordret til at følge ham hjem langs Volden - for at gaa alene kunde han ikke fordrage. Han blev ogsaa Lærer for Kronprins Christian, som han havde været det for Prins Valdemar - og han døde i sin Gerning midt i en Mathematiktide med Prins Knud.

En anden fremtrædende Lærer var Kaptajn Vagner, der underviste i Fransk, han skal i sin Tid være falden igennem i Officersskolen her i Fransk og Ridning, og blev derefter fransk Rytterofficer og udmærkede sig som saadan i 1870-71. Han var en yderst slagfærdig Mand, der senere som Rigsdagsmand gjorde sig i høj Grad frygtet som Modstander i Debatten. Til Eksempel skal jeg anføre følgende lille Fortælling, som den blev fortalt paa Kursus. Kaptajnen forlangte af os, at vi skulde læse noget Fransk i vor Fritid og hver Lørdag skulde vi notere i Stilebogen, hvad vi havde læst i Ugens Løb. Havde vi intet skrevet, fandt vi bagefter skrevet af Kaptajnen "Læst?". En Løjtnant paa Kursus, der vilde være morsom, spurgte da en Dag, da han havde faaet denne Anmærkning: "Maa jeg spørge Hr. Kaptajnen om der skal staa Bæst?" "Nej! saa havde der pinedød ikke staaet Spørgsmaalstegn bagefter", kom Svaret omgaaende.

Som Forberedelse til den militære Uddannelse blev jeg Medlem af "Akademisk Skytteforening", hvad jeg havde megen Fornøjelse af, skønt det ikke altid var behageligt midt om Vinteren, at gaa saa tidligt hjemme fra Forhaabningsholmsalle, at jeg kunde være paa Rosenborg Eksercerplads Kl. 7 om Morgenen. Jeg endte min Karriere i Korpset som "Overskytte".

Naturligvis var jeg ogsaa Medlem af Studenterforeningen, som da var i Bygningen paa Gannmelholm lige overfor "Niels Juel". Studenterforeningslivet med de daværende drabelige Kampe mellem de konservative og de radicale Retninger kom jeg dog ikke til at deltage ret meget i af Mangel paa baade Tid og Lyst. Kun et enkelt "Sold" en Gang imellem paa "Salen" deltog jeg i, - men "Punschen" smagte mig ikke og Fornøjelsen derved fandt jeg saa som saa.

I September 1887 fik jeg da min Examen og i April 1888 skulde jeg være Rekrut i Aalborg. I den mellemliggende Tid havde jeg intet bestemt at tage mig for og jeg fik da den Ide at lære Fotografi, idet jeg mente dels, at det maatte være morsomt at kunne fotografere, dels at jeg maaske kunde faa Brug derfor som Officer. Jeg gik da op til Fotograf Albert Schou paa Købmagergade og sagde, at jeg gerne vilde lære at fotografere. At nogen kunde finde paa at ville fotografere alene for sin Fornøjelses Skyld, det var dog ikke før forekommet i Hr. Schous Praksis; han betragtede mig yderst mistænksomt og gik først efter længere Parlamentæren

med til at tage mig i Lære for 1/2 Aar for ialt 40 Kr.-Jeg tror, at jeg har været den første Amatørfotograf her i Landet, - som Apparat kunde jeg kun faa et Apparat, som det almindeligt blev brugt af Fotograferne - nu er det jo anderledes ! Den 8 (?) April 1888 mødte jeg som Rekrut ved 11' Bataillons 1' Kompagni i Aalborg, under Kaptajn Eigil Jensen-Tusch. Rekrutterne var den Gang indkvarteret hos Byens Borgere for 15 Øre pr. Dag, saavidt jeg mindes -og for de Rekrutter, hvis Forældre boede i Byen, var det let at opnaa at blive indkvarteret i Hjemmet, blot der blev Adgang for den visiterende Underofficer til at kontrollere, at man var i Seng Kl. 10 - og saadan blev jeg da ogsaa indkvarteret i Nørregade Nr. 19.

Naar jeg i det følgende giver en mere indgaaende Beskrivelse af militære Forhold, er det i Betragtning af, at vi synes at staa overfor en Tid, da man vil afskaffe alt, hvad der hedder Hær og Soldatervæsen, som derfor muligvis vil være ganske ukendt for dem, der langt ude i Fremtiden læser disse Linier og maaske har nogle ganske besynderlige Tanker om gamle Tidens raa og barbariske Soldaterliv.

Den militære Dag begyndte med Reveillen, der den Gang blev blæst rundt om i Byen paa forskellige Gadehjørner af et lille Kommando fra Hovedvagten bestaaende af en Underkorporal eller anden Fører og en Hornblæser. Det var Signalet til, at Soldaten maatte forlade sit Kvarter; da det blev blæst meget tidlig, om Sommeren Kl. 4-5, er det vist sjældent forekommet, at nogen Soldat har følt sig fristet til ikke at afvente dette Signal.

Anderledes med det andet Signal, der paa samme Maade om Aftenen Kl. 10 blev blæst rundt om i Byen, - "Retræten", som var Signalet til, at Soldaten nu skulde være i sit Kvarter; dette kneb det mere med at overholde for adskillige Rekrutter - og for gamle Soldater med, for Resten.

Senere blev det desværre indført, at disse Signaler i Stedet for paa Gadehjørnerne rundt om i Byen kun blev blæst foran Hovedvagten - men 3 Gange mod 3 af de 4 Verdenshjørner. Og nu falder de vel ogsaa bort som saa mange af de hyggelige gammeldags Indretninger.

Øvelserne foregik sædvanligvis fra 7-11 og fra 3-6; Tiden, der medgik til Marche til Eksercerplads og Skydebaner, medregnedes ikke til Øvelsestiden, som derimod Marche ud til Felttjeneste. Først stillede Rekrutterne paa Korporalskabets Stillingsplads, hvor Korporalskabsførerne efterraa Paaklædning og Pudsning og eventuelt lod foretage Rettelser herved. Dertil kunde let medgaa 10 Minutter. Saa marcherede Korporalskabet til Kompagniets Stillingsplads, hvortil medgik andre 5 a 10 minutter. Til at samle Korporalskaberne, modtage Korporalskabsførernes Meldinger, opgøre Styrken og udgive de fornødne Ordre brugte Stabssergenten 10 a 15 Minutter, hvorefter han afleverede Kompagniet til Premierløjtnanten, der underkastede Paa-klædning og Pudsning et mer eller mindre grundigt Eftersyn (35) inden han afmarcherede til Øvelsespladsen. Ved disse forskellige Forretninger medgik der altaa en ikke saa helt lille Tid, som for Rekrutterne faktisk var Tjeneste, skønt den ikke medregnedes til Øvelsestiden.

Den første Øvelse paa "den store Eksercerplads" var ved vort Kompagni en længere Løbetur - indtil Eksercerpladsen smaa 3 Gange rundt, dog med enkelte Afbrydelser, da vi gik over til "Almindelig Marche". Derefter kom afvekslende Øvelser i Geværøksercits og Evolering i mindre og større Led, --samt den mest yndede Øvelse "Læsning".- Geværøksercitsen foregik først "paa Tælling", idet Geværgrebene indøvedes i et vist Antal Tempi - f.Ex. "Bajonet paa" i 7 a 8 Tempi - for at opnaa Ensartethed og Samtidighed; - senere "uden Tælling", - under dygtig Kommando med fortrinlig Ensartethed og Samtidighed.

Til Indøvelse af Marche anvendtes mange forskellige Metoder ved de forskellige Kompagnier, altsammen "Et--marche" kaldet - enkelte med Forsøg paa at efterligne Prøjsernes "Parademarche"; nogen Forskel paa det endelige Resultat mindes jeg dog ikke at have set.

"Læsningen" omfattede følgende Fag: Felttjeneste og Tjenesteforhold, der gerne doceredes af Kompagniets Premierløjtnant, Skydeteori, Vaabenlære, Kaserne- og Kvarterorden samt "P.P.P." (Pudsning, Pakning og Paaklædning). Læsningen blev til Afveksling og Hvile blandet ind mellem Øvelsene i Marche og Eksercits - 1/2 Time ad Gangen, i hvilke man gerne hvilede paa Pladsens Grønsvær og mer eller mindre opmærksomt fulgte Foredraget eller Eksaminationen.

Alt i alt gik en saadan halv Øvelsesdag meget roligt og behageligt, uden at man blev overanstrengt. Naturligvis kunde der falde en "Stropetud", naar vedkommende Korporal eller Underkorporal blev gnaven, men fraset enkelte Undtagelser, som altid kan forekommer, vederfaredes vi ikke noget værre end, hvad enhver rask ung Mand kunde døje. Og naar vi ikke havde døjet noget, havde vi jo heller ikke noget at prale af, som vor Premierløjtnant en Gang meget rigtigt bemærkede.

"Tonen i Hæren", som der i de følgende Aar blev skrevet saa hysterisk om i Aviserne, var naturligvis hverken værre eller bedre end mellem Landets Ungdom i Almindelighed. Og hvordan skulde Officererne have været i Stand til at influere synderligt paa den i det halve Aar, de havde Rekrutterne inde? Ganske vist kunde der være enkelte Underofficerer eller Underkorporaler, der anvendte nogle drastiske eller saftige Kraftudtryk; men brugt med nogen Humor, som det gerne skete, var det snarere noget man morede sig over, end man tog vedkommende det ilde op.

Kl. 11 hørte Formidagsøvelsen opå, og saa marcherede Kompagnierne hjem. Skulde der da uddeles Brød, hvilket skete hver 5' Dag, blev det gerne til et Kapløb om, hvilket Kompagni, der kunde komme først til Bageren. Udenfor ham marcherede Kompagniet da op med en af Fløjene ved Udleveringsstedet, 1' Geled afleverede Geværerne til 2' Geled og saa blev Brødene, 2 og 2 ad Gangen langede fra Haand til Haand ned gennem alle Kompagniets svedige og snavsede Hænder, indtil hver Mand havde faaet sit Brød. Samtidig udbetaltes Løn til 4 Mand ad Gangen, hvorefter den inspektionshavende spurgte: "Har hver Mand faaet hvad der tilkommer ham?".

Eftermiddagen gik paa tilsvarende Maade. Gymnastikken, som ogsaa bragte Afveksling i Øvelserne, foregik i Gymnastikhuset paa "den lille Eksercerplads", inde i Byen, hvor da det Kompagni, der skulde have Gymnastikhuset i den anden 1/4 Dag imens holdt Øvelser i Eksercits eller Salonskydning.

Det bedste var dog Skydedagene, paa hvilke Mandskabet af Hensyn til Skydningens Resultater ikke maatte have anstrængende Øvelser. Det var det dejligste Driverliv derude paa Banerne, hvor vi skød ud over Fjorden. Og da vi maatte holde inde med Skydningen, naar der kom Skibe i Farvandet, kunde det med gunstigt Vejr, - Vindstille - blive hele Dage af selskabeligt Driveri - i fri Luft- og ikke langt fra Marketenderiet.

Jeg maa her bemærke, at der mærkedes en meget stor Forskel paa den legemlige Tilstand, hvori Rekrutterne mødte til Tjeneste i min første og i min sidste Tjenestetid. Den Gang modtog man mange Rekrutter, som allerede var stærkt mærkede af haardt legemligt Arbejde, med krumme Rygge og krogede Fingre, som man slet ikke saa det i mine sidste Tjenestear - ,men det var nu heller ikke Vendelboer!

Og ligeledes med Ædrueligheden ! Den Gang var det noget, der hørte sig til, at Rekrutterne paa Mødedagen stivede sig af med en dygtig Snaps, der ofte blev lovlig stor i Forhold til Arresternes Antal; senere hørte dette ganske op.

For den legemlige Tilstand, hvori Mandskabet den Gang mødte, var Gymnastikken ganske udmærket, selv om den ikke hørte til de mest yndede Øvelser. Særlig "Haandvægtsøvelser" og "Bajonetfægning mod Rytteri" var Øvelser, der kunde bruges - og misbruges - og de første er da ogsaa senere afskaffet, de sidste med Spring fremad og tilbage, Stød mod Rytteren tilhøjre og venstre i det uendelige bruges muligvis endnu; man kommer ikke til at fryse ved den Øvelse !-

Lørdag Eftermiddag var helt helliget Pudsning. Knapperne blev pudsede med Polerstaal som rigtignok var strængt forbudt men uundgaaeligt, naar Knapperne skulde være saa skinnende, som det blev forlangt. Lædertøjet skulde efter hvad der blev lært, gnides med en Klud med Sværte; men den eneste Maade at faa det spejlblankt paa, som det skulde være, naar det skulde tage sig ud, var, hvad der ogsaa var strængt forbudt, at voxe det og stryge det med et varmt Jern. Og saa gjaldt det om at finde alle de Huller og Kroge paa Geværet, hvor der kunde have gemt sig en Smule Støv eller Snavs, for at faa det væk og berøve en onskabsfuld Løjtnant Lejlighedn til senere en ved Søndagsparaden.

Denne fandt Sted Søndag Formiddag, i Reglen paa den lille Eksercerplads, og afholdtes af Premierløjtnanten, som underkastede hver Mand et grundigt Eftersyn, saavel med Hensyn til Pudsningen og Tøjets Tilstand som til den personlige Renlighed. Det var ikke meget, der skulde til, for at man blev kommanderet til at "paradere om" - undertiden flere Gange - hvilket bestod i, at man skulde møde paa Premierløjtnantens Bopæl, f. Ex. Middag og Aften med den paagældende Mangel afhjulpen og -den Gang- gerne i feltmæssig Paa-klædning.

Efter min Opfattelse var det ogsaa god Politik at gøre store Ophævelser over Smaating; det bidrog, tror jeg, til at man undgik adskillige Forseelser. Men ogsaa disse Midler til Disciplinens Indøvelse har man af misforstaaet Humanitet berøvet Befalingsmændene, særlig Kompagniernes ældste Løjtnant, hvem denne Disciplin i Reglen sorterede under den Gang: "Der Premierleutnant soll der Teufel sein, der Hauptmann aber der Vater".

Premierløjtnanten uddannede Mandskabet, - Kompagnichefen administredede og førte Kompagniet under Øvelser i Bataillon og højere Led og naar der ellers var særlig Grund dertil.

Det var en fortrinlig Tjenestefordeling, som gav enhver sit - senere blev det anderledes, som senere vil blive omtalt.

Efterhaanden, som Sommeren gik, bragte Felttjenesteøvelserne, den Gang særlig "Sikring paa Marche" og "Sikring paa Stedet" - særlig disse sidste med de vanskelige Meldinger om de supponerede Ting, som Vedetterne havde set - endnu mere Afveksling i det daglige Liv. Bataillionen marcherede -med tunge skarpe Patroner i Patrontasker og Tornystre ad fæle sandede Veje og gennem høj Lyng ned til Fægtningsskydning ved Hald ved Viborg. Hjemturen gik vist pr.Bane.

I September rykkede vi i Kantonement paa Randers-Aarhusegnen, - Kongerevy paa Skejby MNark - og saa var Rekruttidenoverstaaet - en dejlig Tid med flinke Kammerater i fri Luft og uden noget Ansvar eller andet, som tyngede. Det var en Tid som de aller-allerfleste kun mindedes med Glæde, og Afskaffelsen af den militære Tjeneste er i mine Øjne et stort Tab baade legemligt og moralsk for hele den mandlige Ungdom. Om den er det i den moderne, kvindelige Ungdoms Øjne, ved jeg ikke - ,men den Gang var de blanke Knapper i sikker Yndest hos denne Del af Ungdommen - - og det var nok et sundt Instinkt !

Sekondløjtnant.

I Oktober 1888 begyndte jeg Tjenesten paa Officers-skolen paa Frederiksberg Slot, som skulde vare 1 1/2 Aar. Vi var vistnok 24 Elever, omtrent alle Studenter, hvoraf ca. 1/3 var Sekondløjtnanter, der boede privat i Byen, mens vi menige var indkvarteret paa Slottet.

Tiden her gik meget ensformigt. Om Formiddagen Kl. 8 - 2 Undervisning i civile og militære Fag. Kl. 3 Middags-spisning. Derefter Fritid fra ca. 3 1/2 - 5, som gerne blev benyttet til en Spaseretur ind ad Strøget. Fra Kl. 5-7 Selvstudium i Klassen under Inspektøren og derefter Frihed til Kl. 10, da vi skulde i Seng.

Det bundne Liv gav naturligvis Reaktion, hvor det lettest lod sig gøre, navnlig overfor Lærerne. Dog ikke overfor de militære - af gode Grunde ! men overfor de civile.

Mindst overfor Læreren i Historie, Professor Troels-Lund, der egentlig fortalte mere Historier end Historie. Mere overfor Fransklæreren Oscar Arland, som saaledes en Gang var spærret inde i et Bur mellem to Skabe, da Skoleofficeren tilfældigvis kom ind. Og mest overfor Læreren i Dansk Hr. Dyrhund, der i sin Tid havde udmærket sig i Krigen ved alene at tage, jeg ved ikke hvor mange, Prøjsere til Fange - men nu var meget svagsynet. Naar en Elev i Timen rejste sig og fik Lov til at "gaa ned", fik han gerne uden videre Følgeskab af flere Kammerater - tidligere skal det have været for at spille Billard! - og en Dag da Støvlerne i Timen suste rundt i Luften, som Kasteskyts, blev det ham dog for meget og han truede med at ville melde, at vi smed med "Papirkugler" i Timen.

En anden Gang havde de mere besindige, hvortil jeg hørte, stort Besvær med at forhindre, at der blev skudt med løst Krudt med Vaabensamlingens Pistoler i Klassen midt i Timen.

Noget egentlig Samliv blev der ikke mellem Eleverne - maaske fordi de fleste havde deres Hjem i Byen og tilbragte Fritiden der.

Den Kammerat, som jeg kom mest i Berøring med og som senere blev min gode Ven, var J.P. Koch, som, da han paa Grund af Farveblindhed ikke kunde blive Kadet, havde valgt at blive Landofficer, og senere blev bekendt som arktisk Forsker og Chef for Flyvevaabnet. Hans Onkel, Kancelliraad Koch, var Forstander i Vartov Stiftelse og hos Familien der var jeg jævnlig Gæst.

I Foraaret 1890 efter bestaaet Examen blev jeg ved min Udnævnelse til Sekondløjtnant efter eget Ønske ansat ved 10' Regiment i Aalborg, hvor jeg til at begynde med ifølge Traditionen maatte aflægge Visit hos alle Garnisonens Officerer. I Oktober s.A. blev jeg udnævnt til Premierløjtnant ved samme Regiment. (36)

Medens jeg havde været paa Officersskolen havde min Fader ombygget sin Ejendom, som han havde forøget med Naboejendommen Nr. 21 "Smed Knaps Hus". Det nye Hus var

bleven bygget saa godt og solidt som mulig i enhver Henseende og var dermed nok bleven en Del dyrere end nødvendigt, - men i Tidens Løb skulde det jo nok kunne indvindes igen ved mindre Vedligeholdelsesudgifter; - men det blev ikke os, der kom til at høste Fordelen derved !

Paa Ejendommens Loft var der indrettet en hel Række Værelser og da sammen med mig to af mine Kammerater Koch og Petersen var bleven forsat til Aalborg, tilbød mine Forældre dem at bo hos os, hvad de med Glæde tog imod, saa vi fik hver sit Værelse og fælles Soveværelse oppe i Loftsetagen. Husholdningen blev jo derved betydelig større, men Ungdommen bragte Liv og jeg tror nok, at de derpaa følgende Aar blev de lykkeligste for mine Forældre med vort Selskab, L'hombre-aftener, Sejlture og mine andre Udflugter. (37)

Men her maa jeg atter gaa nærmere ind paa de militære Forhold i Almindelighed og der i Garnisonen i Særdeleshed.

I mine Skoleaar var de allerfleste Kaptajner og ældre Officerer Folk, der havde deltaget i Krigen i 1864, for en Del endog i Krigen 1848-50. Det var selvbevidste Folk, forskellige af dem meget originale, og ganske naturligt spillede de en stor Rolle indenfor Borgerskabet og nød almindelig Agtelse, som Officersstanden i sin Helhed. Kaptajnerne administrerede deres Kompagnier meget selvstændigt og samtlige Chefer respekterede hinandens Selvstændighed - ogsaa nedad - alt en naturlig Følge af det i Krigen oplevede.

Og saaledes var det i Hovedsagen endnu, da jeg begyndte min militære Løbebane; selv om de Kaptajner, der havde deltaget i Krigen, nu var gaaet ud og var erstattet af andre uden Krigserfaring, gik det dog stadig nogenlunde paa samme Maade. Premierløjtnanten, der ledede Rekrutternes Uddannelse, rykkede ud med Kompagniet om Morgenens og først opad Dagen, henimod Frokosttid, viste Kaptajnerne sig. De fik saa Kompagniet overleveret og medens Øvelserne gik deres Gang, satte de sig ind i, hvad der var sket af Interesse og afgjorde de Sager, som krævede deres Undersøgelse eller Decision. Saa kom gerne, dog langt fra daglig, Bataillonschefen ridende og modtog Melding og drøftede forefaldne Spørgsmaal med Kaptajnen og naar saa Frokosten var spist og Øvelserne igen godt i Gang, gik Kaptajnen atter bort, med mindre Kompagnieexercits eller andre særlige Øvelser krævede hans Nærværelse.

Om Eftermiddagen var Kaptajnen langt fra altid ude ved Kompagniet og da kun for kortere Tid - og yderst sjældent ved Gymnastikken eller anden indre Tjeneste.

Under disse Forhold havde Kompagniernes ældste Løjtnant, Næstkommanderende, meget stor Selvstændighed. Han fik sin Timeseddel - hvis han ikke selv lavede den - for en Uge ad Gangen og naar Kaptajnen mente at kunne stole paa ham, overlod han ham gerne Uddannelsen og blandede sig ikke i hans Sager. Han lod Mandskabet paradere, gav Udgangstillaadelse - eller nægtede samme ganske selvstændigt, uden at nogen blandede sig deri. Paa den Maade havde Premierløjtnanterne stor Frihed men ogsaa stort Ansvar - efter min

Opfattelse den rette Maade at uddanne et ansvarsbevidst, selvstændigt og handlekraftigt Officerskorps paa. Jeg selv havde saaledes et Rekrutkompagni om Vinteren at uddanne og tror kun, at jeg i den Tid saa min Kompagnichef ved Øvelserne 1 a 2 Gange. Den eneste Fordring han stillede var, at jeg lod ham have sin Oppasser i Fred, han kom kun, naar han kunde undværes i Huset og i Haven. (38)

Paa denne Maade gik Tjenesten udmærket med gensidig Tillid og almindelig Tilfredshed; men jeg maa ogsaa fremhæve, at Regimentet i de Aar havde et ganske udmærket Premierløjtnantskorps, som gik ganske op i Tjenesten - - og en enestaaende Regimentschef, som jeg senere skal omtale.

Underofficerskorpset var ligeledes ganske fortrinligt. Det bestod for en stor Del af ældre, solide Folk, som gik op i deres Gerning og nød almindelig Agtelse - ogsaa fra Officerernes Side, saa at Forholdet mellem disse to Klasser i Almindelighed var upaaklageligt. Det kunde til Tider genere Tjenesten noget, at Underofficererne havde privat Arbejde, som de gerne vilde passe; men man strakte sig saa vidt som muligt, da det med den 3-aarige Uddannelsesperiode - kun 1 af de 3 Batailloner havde Rekrutter om Aaret - til Tider kunde være vanskeligt at beskæftige alle Underofficererne, og man havde Erfaring for, at Lediggang kunde være farlig for enkelte ubefæstede Sjæle, særligt med Hensyn til Drik.

I det hele var den daværende Hærordning ganske fortrinlig for Fodfolkets Vedkommende. Et stort, udmærket Befalingspersonel, som, for saa vidt det ikke alt kunde anvendes paa Rekrutskolerne, for Størstedelen fandt Anvendelse paa andre Skoler, Kontorer o.l. Dertil Indkaldelse hvert 2' Aar i en Maaned til fortsat Øvelse af det hjemsendte Mandskab, der, da alle tjenstdygtige blev udskrevet, var saa talrigt, at Kompagnierne naaede op imod Krigsstyrke, hvad der alene kan give Befalingsmændene Øvelse i at administrere og føre, som det maa ske i Krig.

Og Mandskabet, Vendelboer, kunde ikke være bedre. Maaske lidt tunge havde de lidt vanskeligt med Teorien, men gennemsolide og paalidelige var de, og naar de blev behandlet med Venlighed og Forstaaelse, fik de stor Hengivenhed for deres Officerer. Men Satire og Ironi skulde man ikke anvende overfor dem. De forstod det ikke - men kun, at man paa en Maade havde dem til bedste - og det afskyede de.-

Som tidligere omtalt var Officerene almindeligt agtede og velsete - ogsaa i Selskabslivet; men alligevel dannede de en særlig Klasse, en Stat i Staten, hvad der ikke var ganske frit for at være ildeset af Borgerskabet.

Der fandtes ogsaa en særlig militær Kultur, som havde udviklet sig gennem Tiderne og var bleven Tradition i Officerskorpset. Muligvis skyldtes den for en Del oprindelig den nære Forbindelse mellem Officerskorpset og Hoffet. Men ogsaa de militære Tjenestereglementer, der ved Lydheds- og Respektpligten regulerede Forholdet mellem Overmænd og Undermænd, samt den militære Straffelov, der truede den Officer, som udsatte sig for en Behandling, der var uforenelig med hans Stillings Anseelse, med Embeds Fortabelse, har

sikkert bidraget til de gode Omgangsformer indenfor Officerskorpserne, som bevirkede, at man paa en Gang kunde være Kammerater og, saasnart Tjenesten begyndte, Over- og Underordnede, uden at det tjenstlige Forhold blev berørt af det private Forhold udenfor Tjenesten.

Hertil kom de Pligt- og Æresbegreber, som mere eller mindre ubevidst blev Tradition indenfor Officerskorpserne og som set fra civil Side ofte med Uretfærdighed blev betragtet som Standshovmod og Forfængelighed. Endelig havde forskellige Afdelinger en mere eller mindre udviklet Korpsaand, som dog ikke her tillands har spillet nogen synderlig Rolle. Tilgangen til Officerskorpset skete i den Tid for en ringe Del fra Adelens Side, for den allerstørste Del fra det brede Borgerskabs Side og ialtfald for mit Regiments Vedkommende tør jeg sige, at Forholdet til Borgerskabet i Aalborg var saa godt som vel muligt.

Obersten.

Hertil bidrog ganske særligt Regimentschefen, Oberst Baron H.C.Haxthausen, som var den ypperste Repræsentant for den gamle Skoles Officerer, som man kunde tænke sig - ja for Embedsstanden i det hele taget. Jeg har tidligere omtalt, hvorledes han benyttede Regimentsmusikken til at "forherlige" sig - hermed ikke ment ham selv personlig, men Stillingen som øverstkommanderende i Garnisonen.(39)

Det var utvivlsomt i samme Hensigt, at han, naar vi under Indkaldelsen til fortsat Tjeneste havde Øvelser i Regiment, ved Hjemkomsten lod hele Regimentet marchere op midt i Byen, saa det fyldte baade Nytorv og Østeraagde og spærrede al Trafik, indtil der var aflagt samlet Honnør for ham, Bataillonerne formerede og Fanerne ført til Fløjen.

Herved opstod der vistnok nogen Jalousi mellem ham som øverstkommanderende militær Embedsmand og Amtmanden, - om hvem der var den fornemste.

En Gang kom et Orlogsskib, Korvetten Hejmdal, med Kadetterne ombord til Byen og der skulde da være Bal for disse Gæster. Obersten havde tænkt at holde Taler for Gæsterne, - men det havde Amtmanden ogsaa i Sinde - og to Taler vilde jo blive for meget af det gode. Saa resignerede Obersten - "Ja, naar Amtmanden vil tale, saa træder jeg tilbage, - men saa spiller Regimentsmusikken ikke". Og da der den Gang ingen anden Musik var i Byen, var det en Trumf, som Amtmanden ikke kunde stikke.

Almindelig agtet, som Obersten var, var der mange Borgere, som hilste paa ham; ogsaa Redaktøren af "Aalborg Amtstidende", Vilh.Larsen, der senere blev Minister. Men en Dag standsede Obersten ham paa Gaden og sagde omtrent som saa: "Hr.Redaktør ! Man kan hilse paa en saadan Maade, at Hilsenen bliver det modsatte af det, den skulde være. Jeg vil bede Dem Hr. Redaktør om fremtidig at undlade at hilse paa mig".

Trods det, at Obersten saaledes gjorde alt for at hævde sin Stilling stod han i største Anseelse hos Borgerskabet og var almindelig afholdt.

Han satte saaledes igennem, at Officererne var fødte Medlemmer af den borgerlige Klub, Klubben "Enigheden", uden Ballotation. Til Gengæld gjorde han, hvad han formaaede, for et godt Forhold mellem Officerer og Borgere, f.Ex. afholdt en Gang imellem Officersforeningen Bal i Klubbens Lokaler, hvor Regimentsmusikken da spillede. Klubbens Medlemmer var indbudt og Obersten stod ved Døren til Balsalen og hilste venligt og gav Haanden til alle Gæsterne og sørgede personligtfor, at hans Løjtnanter gjorde deres Pligt og ikke lod Damerne varme Bænke. Jeg husker saaledes, at jeg den sidste Aften, jeg var Sekondløjtnant, paa et saadant Bal af Obersten blev kommanderet til at danse med en ung Dame, som af mit Ansigtstudtryk sluttede, at det ikke var med særlig stor Lyst, jeg inklinerede for hende; jeg anede ikke, at hun 8 Aar senere skulde blive min Kone.

I Tjenesten stillede Obersten store Fordringer i Retning af streng og samvittighedsfuld Pligtopfyldelse fra samtlige Befalingsmænds Side. En Gang fik saaledes en Løjtnant en Straf for Myndigheds-Ikkebrug, - han havde undladt at arrestere en Mand, der mødte beruset ved Indkaldelse -, det er den eneste Gang jeg har oplevet at se denne Paragraf i Straffeloven anvendt. Den Gang blev Officererne opdraget til at handle, medens det senere blev ildeset, at Hærens Befalingsmænd hævdede deres Myndighed.

Den største Indflydelse udøvede Obersten dog paa sine Befalingsmænd gennem de Paroler han lod afholde den første Mandag i hver Maaned Kl.12 Middag. Det gik saaledes for sig: Alle Regimentets Befalingsmænd og ligestillede stod da opstillede paa Linie i Gymnastikhuset med Vagtparaden med Musikkorpset paa højre Fløj. Obersten kom ledsaget af Adjutanten og passerede Fronten hvorunder Bataillonscheferne aflagde Melding. Efter at Obersten havde taget Plads midt foran Fronten kommanderede han "Vergattung", og Musikken spillede da dette mystiske Signal, hvis Betydning ingen kendte - se nærmere Johs. Helms: "Soldaterliv i Krig og Fred".

Umiddelbart efter afmarcherede Vagtparaden med fuld Musik ned langs Fronten og ud af Gymnastikhuset, hvorpaa der blev givet Ordre til Befalingsmændene om at slutte Kreds om Regimentschefen, som saa beordrede sin Adjutant til at oplæse Regimentsbefalingen. Enhver Befaling indleddedes den Gang med "Parol" og "Feltraab": 2 Navne, der i gamle Dage og endnu paa den Tid i Vagttjenesten benyttedes til Legitimering henholdsvis mellem Befalingsmænd alene og mellem alle militære. Disse Ord benyttedes da gerne til at bringe i Erindring og hædre visse militære Personer og Begivenheder, og ved deres Oplæsning af f.Ex.: "Parol: Fredericia, - Feltraab Rye", aflagde alle tilstedeværende Honnør med Haanden til Huen.

Efter at Oplæsningen af Befalingen var tilendebragt lod Obersten de Befalingsmænd fremstille for sig, som siden sidst var tilgaaet Regimentet, eller var bleven fremmede eller dekorerede, og lykønskede dem eller sagde dem nogle venlige Ord. Var der en Befalingsmand, som havde gjort sig særlig fortrinlig bemærket ved en eller anden Lejlighed,

udtalte Obersten Regimentets Paaskønnelse heraf. Endelig tog Obersten Ordet for at udtale sig om de militære Begivenheder eller Forhold, der i Øjeblikket var aktuelle, og meddele, hvorledes han saa paa Tingene - og hans Ord havde Vægt. Naar dette var gjort, var Parolen i Reglen til Ende og Bataillonler og Kompagnier blev formerede og ladt træde af.

En Gang imellem skete det dog, at Obersten beordrede f.Ex. de faste Officerer til at blive tilbage, og det var ikke hyggeligt, - for det skyldtes gerne, at der var en eller anden Synder, som Obersten havde en Regning at afgøre med, som han da afgjorde med en drøj Tilrettevisning foran Fronten, hvad han vel nok mente at vedkommende var bedre tjent med end med en Straf. Jeg tror dog, at adskillige havde foretrukket et Par Dages Vagtarrest, som f.Ex. to Premierløjtnanter, der paa Teatret havde overværet en Oplæsning af "Guldhorn-ene", men fra deres Plads i Logen tilhøjre paa første Række, i den særlige Tilstand, hvori de befandt sig, havde givet sig til højrestet at soufflere Skuespilleren.

Nytaarsdag var Parolen særlig højtidelig og Paa-klædningen var da "Galla". Naar den var endt, var det Kou-tyme, at man i Galla gik rundt til sine Foresattes eller Kammeraters Hjem for privat at ønske dem et glædeligt Nytaar. Derved trakteredes gerne med Portvin og da det var adskillige Visitter, man gerne saa sig foranlediget til at aflægge, blev det jævnlig lidt rigeligt, man havde nydt, inden man naaede hjem.

Gennem disse Paroler og gennem hele sin Personlighed havde Obersten en overordentlig stor Indflydelse paa sine Befalingsmænds militære Opfattelse og Optræden og af de overordnede, som jeg senere kom til at tjene under, var der ingen, der blot tilnærmelsesvis kom til at staa i en saadan personlig Kontakt til sine Undergivne. Den eneste, jeg kan sammenligne med ham, var Koch som senere arktisk Forsker og Chef for Flyverkorpset.

Til den Hengivenhed, vi alle nærede for vor Regimentschef, bidrog i højeste Grad, at vi vidste, at naar vi gjorde vor Pligt, saa kunde vi stole paa, at vi havde ham i Ryggen; han støttede sine Befalingsmænd, hvor han kunde, tog sig af deres Sag og svigtede dem ikke.

Som han selv var høj og anselig, elskede han høje Folk. En Gang havde vi ved Regimentet en Gymnastiklærer, Oversergent, hvis økonomiske Forhold altid var i den sørgeligste Orden og voldte Regimentet megen Besvær. Omsider blev det hans Kompagnichef for broget, han gik til Regimentschefen og meldte denne, at Kompagniet saa sig nødsaget til at indstille Oversergenten til Afsked. - "Naah! - er det ikke en høj pæn Mand?" "Jo, Hr.Oberst! men hans Pengeforhold er nu aldeles umulige", svarede Kaptajnen. "Er han ikke en flink Gymnastiklærer?" "Jovel, men han er en ligefrem Platenslager, og vi kan ikke have ham længer". - "Naah! Naar man ingen Penge har, saa slaar man Plader! Det er i sin Orden! Farvel Hr.Kaptajn!" Og med den Besked maatte Kaptajnen gaa.

Underofficerernes slette økonomiske Forhold var i det hele jævlig Genstand for Oberstens Bekymring. Men var det meget galt, talte han med den gamle rare Jøde Aron Jacobsen om Sagen - og saa blev det ordnet i Stilhed; det var ikke uden Grund, at han indstillede Aron Jacobsen til Ridderkorset.

Udenfor Tjenesten var Oberstens Forhold til hans Officerer, jeg tror navnlig Løjtnanterne, ganske patriarkalsk. Om Sommeren havde Regimentets Officersforening Lørdag Eftermiddag Pistolskydning i "Blegkilde", og undertiden, vistnok naar der var Præmieskydning, havde Regimentschefen og Bataillonscheferne deres Damer med derud med store Madkurve og naar Skydningen var til Ende, blev vi unge Løjtnanter indbudt til at spise med dem. Vi tilbragte saa en hyggelig Aften og spadserede omsider hjem langs "Slangeaaen" under Spøg og Sang.

Med Koch i Spidsen begynde en stor Del af Officererne at dyrke Lystsejlsads og naar vi stod i Arbejdstøjet og malede Baadene eller paa anden Maade gjorde dem i Stand nede ved Havnen, kunde det hælde, at Obersten kom hen til os og passiarede med os, hvor sorte vi end var(40). Og skulde vi ud at sejle, behøvede vi ikke at frygte for at faa nægtet Orlov i de Somre, 2 af 3, da vi ikke havde Rekrutter. "Det er en udmærket Sport for mine Officerer!" mente Obersten med Rette - men ikke mange Chefer saa saaledes paa Sagen.

Om Vinteren var det Sammenkomsterne Mandag Aften i Officersforeningen, der bandt os sammen. Der var Krigsspil og Foredrag - og derefter spiste vi til Aften og spillede L'hombre. Og undertiden var der Bal. Og var man fraværende, var man i høj Grad udsat for, at Regimentschefen næste Gang beklagede, at han havde savnet en.

Ogsaa Oberstens Forhold ved hans Afgang var betegnende. Efter at Generalinspektøren ved en Inspektion af Garnisonen havde ladet ham vide: "Næste Gang mødes vi som Generaler", blev Obersten kaldt over i Ministeriet, hvor det blev meddeltham, at han ikke kunde vente at blive General, men om man ikke kunde gøre noget andet for ham? "Jo!" sagde Obersten og trak sin Lommebog op, "den Officer vil jeg gerne have anbragt der - og for ham ønsker jeg det" - o.s.v. For sig selv havde han ingen Ønsker.

Det var med stor Sorg vi alle saa Oberst Haxthausen forlade Regimentet. Vi unge Løjtnanter havde lært en Personlighed at kende, som vi uvilkaarlig brugte som Maalestok for de foresatte, vi fremtidig kom til at tjene under - - og vi fandt ingen Sammenligning mulig. Noget lignende var Tilfældet med den første Kompagnichef, jeg havde som Premierløjtnant - - hans lige fandt jeg heller ikke blandt mine senere Kompagnichefer. Jeg blev en meget kritisk Underordnet

De første Løjtnantsaar.

Mine første Løjtnantsaar blev lykkelige Aar. Jeg gik helt op i min Tjeneste og mit Arbejde blev paaskønnet af mine Foresatte - og jeg kom godt ud af det med mine Kammerater, blandt hvilke der var flere udmærkede Mennesker, som jeg satte stor Pris paa. Saa kom Forliget mellem Højre og Venstre og Hærloven af 1894 - og med den begyndte Tilbagegangen - for Fodfolkets Vedkommende ialfald! Med hver ny Hærordning, som nu fulgte, blev Forholdene ringere og ringere for Fodfolket - og hver Gang blev det meddelt fra oven, at for at raade Bod paa de ringere Betingelser, der var blevet budt os, maatte vi arbejde med dobbelt Energi. Og den antimilitære Agitation tog Fart navnlig var jo Officererne Genstand for den Nedrakning, der derefter fortsatte Aar igennem med saa godt Resultat.

Ogsaa hjemme var de Aar lykkelige Tider. Der var godt at bestille i Forretningen og Moder havde god Hjælp til at besørge Arbejdet i det store Hus. Min Hovedinteresse udenfor Tjenesten var Lystsejladsen, som mange af Kammeraterne med Koch i Spidsen havde kastet sig over. Navnlig sejlede jeg meget med en noget ældre Mand, Thomas Vang, hvis Liv kom til at blive rigt paa Afveksling.

Da det var mislykkedes for ham at blive Officer her hjemme, var han en Tid Cowboy og jagede paa Pampassletterne i Sydamerika. Derfra kom han netop i de Aar til Aalborg, hvor han bosatte sig, idet han købte et Teglværkovre ved Nørresundby. Det drev han i nogle Aar, men slog sig da ned i Brovst ved Limfjorden paa den anden Side Øland, hvor han drev Købmandsforretning. Den forlod han for at drive en Træskofabrik i Køge og endelig døde han som Leder af en lignende Forretning i Roskilde. Han vidste, at han skulde dø i en ung Alder, - havde vistnok allerede i den Alder Kræft i Haand eller Fod - og da hans eneste Passion var Sport, navnlig Sejlsport, sejlede han Sommeren igennem og lod Forretningen passe sig selv. Og om Vinteren tegnede han Baade og lod dem bygge, - Forretningen skænkede han næppe mange Tanker.

Sommeren igennem sejlede han - til Kapsejlad den ene Søndag i den ene By og næste Søndag i en anden By og saa fremdeles. Og da jeg, som allerede sagt, i de Somre, da jeg ikke havde Rekrutter, kunde faa rigeligt med Orlov, var jeg meget ude at sejle med ham som "Bedstemand". Han havde den Ide, st han aldrig vilde købe nyt Tovværk, saalænge det gamle holdt og da dette saa, mærkværdigt nok, altid valgte at gaa i Stykker i de mest kritiske Situationer, var det meget instruktivt at sejle med ham, kedeligt var det ialfald ikke.

Ved Sejlad med ham lærte jeg Landet at kende ogsaa fra Søsiden - og ogsaa Bunden forøvrigt adskillige Steder. Aldrig var den ene Dag som den anden - altid indtraf der Begivenheder - undertiden mere eller mindre kritiske - og baade ved Dag og ved Nat. Det var mine bedste Ungdomstimer jeg der oplevede, og de bedste Minder, jeg har fra den Tid.

Den længste Tur vi gjorde var til Stockholm; det var det Aar, Jernbaneulykken ved Gentofte fandt Sted. Efter adskillige Genvordigheder naaede vi, d.v.s. foruden Vang og

mig, enanden Løjtnant og en Student, samt en Dreng, til Vestervig og da vore Søkort slap op der, havde vi ikke andet Kort at finde Vej til Stockholm efter end et Kort, som Vang havde revet ud af en Jernbanekøreplan. Og selv da jeg købte et kort over Stockholms Skærgaard, blev jeg sendt iland med det igjen. Vang vilde ikke vide af Kort at sige, han vilde selv finde Stockholm. Og vi fandt ogsaa Byen. Men rigtignok efter 1/2 Nats Sejlads i bælrvende Mørke og frisk Vind mellem Skær og Braad, som vi lige kunde skimte. Det var den frækkeste Sejlads, jeg var med til med Vang; den haardeste Tur tror jeg nok vi havde i Kiel, det Aar, da Nord-Østersø--Kanalen blev aabnet d. 18 Juni 1895. Der var der samlet Krigsskibe fra alle mulige Nationer, vel 100 ialt, og en 300 Lystyachter. Til den Kapsejlads, vi deltog i, var vi i Klasse med en Mængde fine Mahognibaade, tilhørende tyske Prinser, som vi med vor svære Brugsbaad ikke havde nogen Udsigt til at kunne konkurrere med - samt med en enkelt stor norsk Baad. Men det blev et ganske modbydeligt Vejr. Den ene Mahognibaad efter den anden led Havari og blev samlet op af tyske Torpedobaade og tilsidst var der kun Nordmanden og vi tilbage, - vi forrest. Vi var kun Vang og jeg ombord - og Fru Vang, som laa i Kahytten og led alle Søsygens Kvaler. Og Vang og jeg havde det mindst mulige paa af Klæder for at kunne svømme, om det skulle blive nødvendigt. Da vi saa skulde lægge til Vinden, maatte vi, da Vang og jeg ellers ikke kunde hale Storskødet, løbe Baaden op i Vinden et Øjeblik og det benyttede Nordmanden sig af til at løbe forbi os, han havde 6-8 Mand til at hale sit Storskøde, -alle med Redningsbælter paa. Af 100 Baade var det nok kun ca.10, der kom igennem, deriblandt vi, - og 6 smaa Sølvbægre, overrakt af Kejseren blev vor Belønning.

Den sidste Tur, jeg sejlede med Vang, var efter at jeg var bleven gift. Den var heller ikke langt fra at faa en tragisk Udgang. Baaden sprang i høj Grad læk midt i Smaalands havet og i flere Timer saa det ud til, at Enden kunde blive til hvad det skulde være; men saa bjærgede vi os omsider ind til Lohals.

Efter den Tur syntes min Hustru ikke om min Sejlads - og det kan jeg ikke fortænke hende i. Det blev ogsaa min sidste Langfartstur.

Snart efter døde ogsaa Vang. Lægerne tog mere og mere af højre Arm og højre Ben og tilsidst var der ikke mere at tage af. Vang var en storartet sailor; aandsnærværende og hurtig i Beslutning - han var sikkert blevet en glimrende Flyver, hvis han havde oplevet Flyvemaskinens Tid, som han desværre ikke gjorde.

Iøvrigt havde jeg selv i nogle Aar en Dæksbaad, "Alert" (41-42), men frasat en enkelt Tur nedenunder Øerne til København - og hjem derfra blev det kun til de nærmeste Farvande, højst til Aarhus og Mariager, at jeg naaede med den; men mange fornøjelige Smaature havde jeg med den paa Limfjorden.

Sidste Ungkarleår.

Imidlertid forrettede jeg Tjeneste dels ved 11' og dels ved 30' Bataillon. I Februar 1892 kom jeg paa Skydeskolens almindelige Kursus, der varede 1/2 Aar og i Juli 1893 paa Skydeskolens udvidede Kursus, der varede 1 Aar, hvilke Tider jeg altsaa opholdt mig i Kjøbenhavn.

Denne Uddannelse medførte, at jeg i 1895 blev kommanderet til Tjeneste ved Overledelsen af Fægtningsskydningen ved Funder og derefter fulgte gentagne Gange lignende Udkommandoer, nemlig i 1897 og 1902 som Detachementskommandør i Lejren ved Funder og i 1903 og 1904 i Lejren ved Borris - og det blev Glanspunkterne i min militære Karriere. (43-47).

At lede et saadant praktisk Arbejde havde min store Interesse - og det var noget, der laa for mig - tror jeg da !

Jeg levede der paa egen Haand uden generende Tilsyn med en ret betydelig Styrke henved 100 Mand, bestaaende af Underofficerer, Pionerer, Dragoner og Arbejdssoldater, og Arbejdet, der paahvilede mig, var meget forskelligartet. Skiveopstillingerne skulde arrangeres, udføres, prøves og deres Betjening skulde indøves, - Lejren skulde bygges, - der skulde forhandles med Beboerne om deres Forhold under Skydningen og om Kontrakterne med dem og med de forskellige Leverandører om Levering af alle mulige Varer og med Jernbanevæsenet om forskellige Transporter, - der skulde forhandles med Marketenderen - Vandløbet, der gik gennem Lejren, gav Anledning til smaa Vandbygningsarbejder, som jeg for Resten fik Respekt for, - ogsaa Læggeringen maatte jeg tage mig af, saa jeg havde nok at tænke paa.

Og i min Fritid kunde der ikke findes noget herligere end paa min gode Hest, ledsaget af min Dragonordonnans at farte rundt i den skønne Skovegn omkring Silkeborgsøerne - ved Borris blev Landskabet jo noget mere trivielt. Dertil kom saa Samlivet med Kammeraterne ved de forskellige Batailloner og Rytterregimenter, som kom til Lejren for at skyde, - men fremfor alt den forholdsvis selvstændige Stilling, jeg havde. Alt i alt var det et Herreliv, som jeg nød i fulde Drag.

I 1898 blev jeg Adjutant ved 30' Bataillon og i 1900 ved 10' Regiment og ogsaa denne Administrationstjeneste var noget, som laa for mig og interesserede mig højlig; efter de reglementerede 4 Aar maatte jeg igjen ned af Hesten og ud i Geledet - og da var Forholdene der mindre tiltalende, men det blev kun for kortere Tid, jeg var der.

I 1894 var det vistnok, at jeg gjorde min store Rejse til Udlandet, hvilket skete saaledes: (53- 59) Min Moder havde en Veninde, Else Røhling fra Ærøskøbing, der var gift med en Nordmand Michael Poulsen, som nu førte engelsk Skib "Cornelia", og han inviterede mig med paa en Tur til Stockholm og Finland.

Jeg gik ombord i Helsingør og vi gik derfra til Stockholm, hvor vi lossede vor Kulladning, jeg husker nu ikke videre derfra, kun at Poulsen og jeg spiste i "Berns Salonger". Fra Stockholm gik vi til Trångsund, der ligger lidt udenfor Viborg, for at laste Træ. Vi var en Tur inde i Viborg, hvor jeg købte en rigtig Samovar (30 Kr.), bestemt til Gave til mine Forældre. Iøvrigt kom vi ikke meget iland og ud i Landet, da der var Kolera i Landet og Folk laa rundt omkring i Skibene og døde af denne Sygdom. Vi kom dog vel afsted som sidste Skib med rent Sundhedspas og gik med vor Ladning til Ipswich i Sydengland, men da vi gik op ad den derværende Kanal løb vi paa Grund og paa Grund af den indtrædende Ebbe kunde "Cornelia" ikke komme fri de første Dage. Det var forbudt at forlade Skibet, men Kaptajnen og jeg gik dog iland om Aftenen ad en Stige ind til Kanalens Bred og vi foretog herunder mindre Udflugter, som jeg dog intet erindrer om. Efter Ankomsten til Ipswich tog vi en Dag med Toget til Peterborough om hvilken Tur jeg kun erindrer, at vi var inde i Kathedralen og at jeg for første Gang smagte en Banan. Det viste sig imidlertid, at "Cornelia" ved Grundstødningen havde taget Skade i Bunden og maatte i Dok, og jeg blev derfor nødt til at opgive at rejse med videre men tog hjem med "Nidaros" over Harwich-Esbjerg - en rigtig væmmelig Tur, da Kahytten laa helt agterde og Skibet gjorde nogle underlig roterende Bevægelser med Agterskibet, naar dette af Søerne løftedes i Vejret; jeg var som Følge heraf paa Kanten af Søsyge og holdt mig i Køjen hele Overfarten.

I 1895 havde Koch Rejsetilladelse til Udlandet og var cyklet ned til le Håvre, hvor han tog Ophold for at lære Sproget og fik Tilladelse til at følge Øvelserne ved det garnisonerede 119' Infanteriregiment. Han befandt sig der meget vel og om Efteraaret skrev han til mig og opfordrede mig til at komme derned. Rejsetilladelse fra 1/11 95 - 31/3 96 og Orlov fik jeg let, og da Fader vilde betale Rejsen, kom jeg ogsaa afsted og naede vel derned. Men det var ikke noget tiltalende Ophold i December og Januar der. Taagen fra Kanalen gjorde Klimaet ubehageligt og da vi som fremmede var noget mistænkelige i de franske Kammeraters Øjne, var det militære Udbytte lig 0. Og ligesaa med Udbyttet af Sprogstudiet, da Koch og jeg altid talte dansk.

Kun et enkelt Lyspunkt var der. Paa det danske Konsulat var ansat en ung Franskmand, som nærede stor Interesse for Danmark (48-52), fordi hans endnu levende Bedstemoder, Mme Good havde været gift med en Dansker. Den unge Mands Mr. Simons Fader var Generalagent for Montebello Champagne for Skandinavien og Mme Simon var ivrig Royalist og korresponderede med Prinsesse Marie. Af denne Familie blev vi modtaget yderst elskværdigt og hver Lørdag Aften deltog vi i en nydelig lille Familiediner, hvor vi fik mange gode Sager at spise - og at drikke. Vi mente jo at al denne Venlighed gjaldt vore Personer og vort Land; senere, da den tabte sig efter vor Hjemkomst, er jeg ganske overbevist om, at Familien havde ventet, at vi til Gengæld for al Venligheden skulde have skaffet Sønnen et meget attraaet Ridderkors.

Kun Bedstemoderen, den gamle Mme Good, en prægtig gammel Dame var hævet over enhver Mistanke i saa Henseende, hun holdt virkelig af os. Dattersønnen, den unge Simon, fik senere en Mæglerstilling i Nantes, hvor han snart døde efter at have forødet bl.a. sin Bedstemoders Formue. Naar jeg har omtalt ham nærmere, er det paa Grund af den Oplevelse, han senere forskaffede mig, og hvorom jeg skal fortælle i det følgende.

Mens jeg var i Frankrig, blev min Moder klemt imellem en Vogn, der kørte løbsk og væltede ind imod et Plankeværk - og dette Plankeværk. Hun svævede mellem Liv og Død en Tid, men kom dog over det; - men at dette Ulykkestilfælde bidrog meget til at forringe hendes Helbredstilstand og forøge hendes Nervøsitet, det er jeg ganske overbevist om.

Imidlertid havde Forholdene ogsaa i Garnisonen forandret sig. Koch var forsat til Generalstaben og rejste senere til Grønland og alle mine gamle Kammerater (60-61) havde efterhaanden indgaaet Ægteskab, saa jeg følte mig meget ensom.

Unge Damer kjendte jeg ingen af og Baller og lignende holdt jeg mig borte fra, da jeg slet ikke følte mig hjemme paa saadanne Steder og var ganske ude af Stand til at føre en hertil passende Konversation.

Da Moder forstod, at jeg var ked af min Ensomhed, tog hun Affære og fandt ud af, at Tandlæge Grans Datter Marie, der paa 8' Aar opholdt sig i Ousted Præstegaard ved Lejre for at oplære Præstens mange Børn, maatte være den rette for mig. Og hun tog ikke fejl. Marie kom intetanende hjem paa Sommerferie og efter nogle Sejlture med "Alert" og en Skovtur pr.Vogn til Øland var vi forlovede i Løbet af 8 Dage til stor Forbavselsei Byen og maatte saa den sædvanlige Tur rundt for at aflægge Visitter hos samtlige gifte Officerer. (62-63)

En Officer kunde dog ikke den Gang gifte sig uden videre. Hans Lønning var saa slet, at det var forbudt Løjtnanter at gifte sig, medmindre de kunde præstere Bevis for, at de havde en sikker Ekstraindtægt af 1200 Kr. saa længe de var paa yngste og mellemste Lønning og af 900 Kr. medens de var paa ældste Lønning som Premierløjtnanter, en Bestemmelse, der jævnlig blev omgaaet med mere eller mindre god Samvittighed.Mine Forældre paatog sig dog denne Forpligtelse og holdt langt mere, end de havde lovet - og 6 Dec.1898 paa Maries Faders Fødselsdag stod Brylluppet i Budolfi Kirke og vi fik Lejlighd i min Faders Ejendom paa Nørregade.

Her var det imidlertid begyndt at gaa ned ad Bakke. Moders Helbred var blevet mindre godt, Forretningen gik tilbage - den maatte lægges helt om, hvis det fremdeles skulde gaa - Fader fik Vanskeligheder med de nye Folk, som han havde faaet efterhaanden som de gamle var gaaet bort - endelig begyndte Fader ikke at kunne skelne Farverne rigtigt. Til min store Sorg besluttede Fader saa at sælge sin udmærkede Ejendom for at tage Bopæl i Kjøbenhavn.

Til København.

Salget fandt ogsaa Sted og Fader var en velhavende Mand, da han i 1902 forlod Aalborg, - hvad han dog aldrig skulde have gjort, da de ikke kom til at føle sig hjemme herovre. De kunde ikke slaa Rod her. Efter at have prøvet forskellige Lejligheder byggede de selv en Villa "Villa Lise" paa Hjørnet af Traverbanevej og Skjoldgaardshøjvej i Charlottenlund og der holdt de ud i nogle Aar. (64)

Vi andre, der var blevet tilbage i Aalborg, længtes naturligt efter at kunne følge efter. Vi havde efterhaanden faaet 3 Sønner og da der var blevet en Plads ledig som Kontrolofficer ved Hærens Laboratorium, søgte jeg den og fik den. Og i Foraaret 1904 flyttede vi saa fra Aalborg som jeg først saa igjen efter 22 Aars Forløb - saa forandret !

I København tog vi Bopæl paa Østerbro, Embedsmændenes "Rhabarberkvarter" i Livjærgade 23, senere 21 i Stueetagen, - senere er Husnumrene ændret.

Min Opgave paa Hærens Laboratorium var at føre Kontrol med Fabrikationen af al Haandvaabenammunition. I de Maaneder, da vi lavede Patroner til Gevær 1889, maatte jeg være ude paa Laboratoriet paa Christianshavn Kl.8 om Morgen for at foretage de foreskrevne Tryk- og Hastighedsmaalinger, inden Maskinerne sattes igang, og da jeg gerne gik derud fik jeg en god Motion. Ellers var Livet derude meget fredeligt. Der forefaldt jo derude forskellige Arbejder, hvorved der skulde vises den allerstørste Forsigtighed, for at der ikke skulde ske Ulykker og i tidligere Tider havde det været Tradition, at de Arbejdere, der udførte disse Arbejder, skulde drikke bravt for at holde Modet oppe. Dette og anden gammel Slendrian havde den daværende Chef netop faaet udryddet og alt gik nu ganske eksemplarisk. Jeg havde ikke meget at gøre, selvom jeg skulde være paa Laboratoriet en vis Tid, men paa Voldgraven kunde man ligge i en Baad og tro sig langt borte fra Kjøbenhavn og nogle flinke Kammerater bidrog ogsaa til at faa Tiden til at gaa paa en meget behagelig Maade.

Pennevenskab.

Mens jeg var til Tjeneste derude, indtraf følgende, der stod i Forbindelse med mit Ophold i Frankrig. Jeg havde siden den Gang kun i Ny og Næ hørt fra den unge Simon - naar han havde Brug for mig i en eller anden Retning - men en skønne Dag i 1903 modtog jeg det vedhæftede Kort fra en mig ganske ukendt Person.

"Monsieur, Je me permets de vous envoyer cette carte non sans m'etre auparavant recommandée d'un des vos amis: M. Charles Simon. L'autre jour j'exprimais, devant lui le désir d'avoir quelquea vues du Danemark et il m'a donné votre adresse. Je serai en effet, très heureuse de posséder des cartes de votre pays, mais resterai désolée si j'ai a été indiscrete. Compliments distingués. Mlle Lucienne Giraud, 11 Rue de la Carterre, Nantes, France.

Herpaa svarede jeg, at jeg med Fornøjelse skulde sende nogle Prospektkort her fra Landet men naturligvis gerne til Gengæld vilde have nogle Kort fra Frankrig. Der kom saa en livlig Udveksling af Kort istand og paa Kortene meddelte vi gerne, hvad de forestillede og hvad der ellers kunde være Anledning til. Den fremmede Korrespondent viste sig omsiderat være en ung Dame, der skrev et livligt og fornøjeligt Fransk, hvad jeg fik stort Udbytte af, idet Korrespondancen efterhaanden ikke fandt Plads paa Kortene men udviklede sig til en Udveksling af Breve og i Brevskrivning kan de franske damer jo være Mestre. Ukendte, som vi var med hinanden, kunde vi jo udtale os uden Forbehold og der kom mange Ting paa Bane og efterhaanden blev Mlle Lucienne og jeg meget gode Venner. En Gang, da der var Tale om fransk Litteratur, skrev jeg til hende, at det ikke var meget, jeg kendte til fransk Litteratur; det var jo ikke den bedste, der blev mest kendt heroppe. Men hermed sendte jeg hende det smukkeste Stykke fransk, som jeg nogenside havde læst. Det var nogle Sider af den franske Lærebog, som vi i sin Tid havde benyttet paa Officersskolen. Vor Lærer i Fransk, Oscar Arland, havde samlet nogle Stykker af forskellige franske Forfattere i en lille Bog og deriblandt fandtes en lille Fortælling af Theuriet, med Titel "Dinan":

Den drejer sig om en Herre og en Dame, der samtidig rejser til Dinan, og tilfældigt samtidig bestiller Værelse på samme Hotel. Ude i Byen træffer de tilfældigt på hinanden igen og tager med en Robaad en Tur paa Rancefloden. Da Mme siger, at hun vidste, der skulde være Aakander paa et bestemt Sted, skönt hun aldrig har været der før, oplyser hun, at hun har læst det i Miss Broughtons Roman: "Goodbye, Sweetheart." Senere skildres, at Solen er ved at gaa ned, Maanen skinner, Soldaternes Horn lyder fra Kasernen og her følger den mest henrivende Aftenskildring paa det smukkeste og eleganteste Fransk, - det var det, som var det smukkeste Fransk, jeg havde læst.

Resten af Historien er iøvrigt denne Sag uvedkommende, men er i faa Ord (gengivet efter forfs. afskrift) :

Ved Tilbagekomsten til Hotellet viser det sig, at Personalet har troet, at Parret var Mand og Kone og har reserveret et Dobbeltværelse til dem, da alt andet var optaget. Madame er bestyrtet og tiltrods for elskværdige Forsikring-er om absolut Uforstyrrethed slaar hun straks Slaaerne for Døren til Monsieurs værelse. Lidt senere aabner dog begge Vinduerne for at nyde Aftenen, men paa hans Spørgsmaal om hun bliver i Bretagne, begrundet med Haabet om at deres dejlige Eftermiddag maaske kunde gentages, svarer hun at Vin skal smages uden at man naar til at se Bunden af Glasset, ønsker ham god Rejse og lukker Vinduet.

Da han vaagner næste Morgen, er hun afrejst og Pigen afleverer fra hende Miss Broughtons Roman: "Goodbye, Sweetheart".

Det var som sagt den nydeligste lille Fortælling og jeg rev disse Blade ud af Bogen og sendte dem til Mlle Lucienne. Hun blev ligesaa henrykt for den og da hun netop havde en Ungdomsven, Henri Devorsine, der laa som lieutenant

i en Garnison ikke langt fra Dinan, sendte hun ham Bladene. Han syntes ogsaa meget godt om Fortællingen og fik Lyst til at se, hvordan der da saa ud i Dinan og da der ikke var langt dertil, tog han en Dag derhen og sendte mig to Kort.

Paa det ene af disse Kort havde han skrevet "De la part des Lucienne Giraud Henri Devorsine". "Naa! "tænkte jeg, det er nok en original Maade, de meddeler os deres Forlovelse paa", og jeg skrev derned for at ønske Mlle Lucienne til Lykke og idet jeg antog at det nu var Slut med Korrespondance, sendte jeg hende samtidig Miss Broughtons Roman "Goodbye Sweetheart", som jeg aldrig havde naaet selv at faa læst - jeg havde købt den til Lystsejlad.

Men jeg fik en meget bestemt Protest tilbage. Det var der slet ikke Tale om. De havde kendt hinanden, fra de var Børn og holdt meget af hinanden. Men hun havde ingen "dot" og - det var som sagt helt hen i Vejret. Korrespondancen med mig vilde hun paa ingen Maade opgive.

Og der gik nogen Tid. Men efterhaanden kom de dog paa den Tanke, at min Idé maaske ikke var saa fejl alligevel. De blev da forlovede - og gift - og lever lykkeligt sammen og har tre Børn. Og Korrespondancen fortsætter vi; men til Dato har vi ikke set hinanden. Mr. Devorsine, der ellers er Forretningsmand, blev indkaldt til Krigen, fik en Kugle i højre Arm, ved Somme tror jeg det var, - senere en anden Kugle i samme Arm - vistnok ved Marne, men maske var det omvendt. Han blev Kaptajn og Kompagnichef, fik Æreslegion og Tapperhedsmedaille - - og er sikkert en udmærket Mand, De har inviteret nogle af mine Sønner derned og taler om at komme herop - men om det nogensinde sker - - det vil maaske ikke fremgaa af disse Meddelelser.

Prinsesse Maries Pung.

Med det samme vil jeg omtale en anden lille "Solstraalefortælling" fra samme Tid.

En Morgen, da jeg som sædvanlig gik over Langelinie paa Vejen ud til Laboratoriet, saa jeg en Portemonai ligge under en Bænk. Jeg tænkte først at lade den ligge og gik forbi, men bestemte mig dog for at lægge den op paa Bænken, for at den lettere kunde ses, hvis den, der havde tabt den, søgte efter den. Da jeg derfor tog den op, viste det sig at være en Dameportemonai af fint graat Skind, men nu noget fedtet og med store Blæklatter.

Da den viste sig at indeholde over 200 Kr. kunde jeg ikke godt lade den ligge, men gik ind paa St.Kongensgade Politistation og afleverede den. "Vil De have Findeløn?" spurgte Betjenten mig, "Ja den Dame som gaar og klatter saadan med sine Penge, kan nok trænge til at blive klapset lidt af", sagde jeg, men jeg vil ikke have Pengene, - dem kan De putte i en eller anden velgørende Kasse". Det havde de ikke, mente Betjenten. "Jo, De deler jp altid noget ud ved Juletid" svarede jeg igjen "kom det kun i en eller anden Kasse hertil. Bare jeg slipper for videre Ulejlighed i den Historie". Og det gik han da ind paa. "Hvem mon det kan være, der har tabt den?" sagde Betjenten. "Det er enten en Embedsmands Hustru eller en demimondæn Dame", mente jeg og til nærmere Forklaring: "Sedlerne i Portemonaien er nye og

ligger i Nummerorden. Det kunde tyde paa en Emnbedsmænd, som netop har faaet sin Lønning udbetalt. Og den medtagne Elegance kan tyde paa det demimondæne", sagde jeg da - og gik saa ud til min Gerning.

Da jeg kom hjem om Eftermiddagen, var det første min Hustru sagde: "Du har nok funden en Portemonai". "Ja-ah! hvoraf ved Du det?" "Jo, her har været en Opdager, der i den Anledning vilde tale med Dig. Han kommer igjen Kl.5." Kl.5 kom han. Han havde Findeløn til mig, sagde han. "Jamen jeg har jo sagt, at jeg ikke personlig vil have nogen Findeløn og De havde lovet mig at bruge Pengene til velgørende Formaal". Det var rigtig nok, men Politiassistenten havde alligevel sendt ham, "Vil De saa tage Pengene med tilbage og bede Politiassistenten bruge dem efter mit Ønske, dog ikke til Fordel for Politiet. Hvor meget er det ellers?" "50 kr." -"Naa! hvem er det da, der har tabt dem?" "Det er Prinsesse Marie" oplyste han og forsvandt saa.-

En Time senere ringede det paa Døren og der stod en kgl. Lakaj med et stort Brev fra Prinsessen. Det var hendes Billede, hvorpaa hun havde skrevet: "Mange Tak for Penge Pungen, som jeg var saa glad at faa tilbage". (65) Saa maatte jeg i det fine Tøj og op i Palæet for at takke Prinsessen og forklare noget om, at jeg ikke saadan havde tænkt, at det var hende, jeg vilde klapse af. Hun var meget venlig, og fortalte, at hun havde faaet Pungen af Prins Christian og derfor havde været meget kjed af at miste den. Men det var Prinsesse Margrethe, der havde gaaet og klattet med den. Det er den eneste Gang jeg har været ved Hoffet. - Senere, har jeg hørt, tabte Prinsessen igen Portemonaien og da fik hun den ikke igjen.

I de Aar levede vi forøvrigt ganske roligt; vi af lagde ingen Visitter, det var ikke Skik i Hovedstaden, og udover Kochs, der boede i Livjægeralle, omgikkes vi ingen.

Kaptajn.

I 1907 blev jeg saa, efter 17 Aars Løjtnantstjeneste, udnævnt til Kaptajn og ansat ved 4 Regiment i Sølvgades Kaserne som Chef for 17' Bataillons 2' Kompagni.

Ja- Chefstillingen! Det havde jo i alle de mange Løjtnantsaar været den Lykke, der vinkede - Chefstillingen som vi kendte den fra Aalborg! Men Aarené var gaaet og nu var Forholdet et andet.

I 1904 kom Systemskiftet, det politiske, med alle sine demokratiske Lyksaligheder. Officerskorpset har jo længe staaet for Skud og været angrebet for enhver Bagatel som en enkelt Synder gjorde sig skyldig i- og da jeg nu igjen kom i Geledet mærkede jeg rigtig Følgerne.

Ikke saa meget fra Mandskabets Side. Saalænge man havde Folkene som Rekrutter, gik det jo meget godt, skønt det var en stor Forandring at faa dem Lolliker og Falsterboer at gøre i Stedet for med Vendelboer. De manglede bl.a. ganske Æresfølelse. Sagde jeg f.Ex. til et Kompagni Vendelboer: "Det var godt", kunde jeg være sikker paa, at de strengte sig an, saa de næste Øvelser blev endnu bedre - Men

siger man til et Kompagni Lolliker, at det er godt, ræsonnerer de straks, at saa kan de nok tage det mere med Ro. Og i Mørke ved man ikke, hvor man har dem. Paalidelighed er ikke deres stærke Side. Det var paa Rekrutskolen 1909. Paa Rekrutskolerne 1911 og 1913 bestod Mandskabet af Københavnerne og Østjyder og det var meget bedre.

I det hele taget er jeg altid kommen meget godt ud af det med Mandskabet, skønt jeg ikke gav mig af med at se igennem Fingre med noget for at blive populær. Jeg har altid kun bestræbt mig for at behandle enhver, som jeg kunde ønske selv at blive behandlet, og for at være saa retfærdig som det er muligt - det er desværre saa lidt!

Det var nok mere udenfor Tjenesten, at man efterhaanden kunde se mere og mere, hvordan Demoralisationen, som skyldtes Venstrepartiernes Agitation, bredte sig; og Folkenes Forhold overfor de Befalingsmænd, som de mødte paa Gader og offentlige Steder, blev af en saadan Art, at man kun gik i Uniform i Tjenesten, for ikke at risikere hvert Øjeblik enten at maatte finde sig i en demonstrativ respektstridig Optræden uden at paatale den - eller at blive Anledning til Sammenstød med civile, der vilde blande sig i Sagen for at beskytte Synderne mod at blive draget til Ansvar.

Men efterhaanden er det nu ogsaa under Tjenesten, nemlig under Indkaldelserne til større Øvelser, at Demonstrationer viser sig, - særlig derved, at Folkene giver op, naar der bydes dem f.Ex. en noget anstrengende Marschetur. Hvordan skal det saa gaa under alvorlige Forhold?

Heller ikke Underofficererne har jeg haft særlig Grund til at klage over, skønt der var enkelte mindre heldige elementer imellem dem, og de i det hele ikke kunde maale sig med Underofficerskorpset ved 10' Regiment.

Mwn i det hele fik jeg under min Tjeneste i Geledet i de Aar - fra 1907-13 - det Indtryk, at Befalingsmændenes Ansvarsfølelse var ringere, end jeg var vant til. Saa snart Tjenesten var tilende, havde enhver travlt med at passe sit lille Ben og Interessen for Tjenesten traadte tilbage for Interessen for de private Forhold.

Og navnlig forekom det mig, at Stillingen var yaskelig og deprimerende for Kompagnicheferne, som foruden Bryderiet med Mandskabet maatte se deres Selvstændighed og Handlefrihed indskrænket ovenfra. Ved 10' Regiment havde vi i Oberst Haxthausens Tid Følelsen af, at der var en fast Haand som ledede det hele men lod os arbejde i Frihed - men under Ansvar. Og naar vi loyalt gjorde vort bedste for at arbejde i Chefens Aand, kunde vi stole paa, at vi havde ham i Ryggen og at ingen fik Lov at genere os.

Men ved 4' Regiment var det anderledes, nu skulde Hæren gøres populær. Og selvfølgelig skal Soldaterne behandles godt og tiltales som Mennesker, som jeg mener selv at have gjort al min Tid, -og alle Misligheder paatales og eventuelt straffes. Men skal vi have en Hær, maa vi have Mulighed for at uddanne Soldater og ikke nogle næsvise og ugidelige Skoledrenge.

Mine Bataillons- og Regimentschefer i de Aar var for Størstedelen Folk, der i Hovedsagen havde gjort Tjeneste ved Hoffet og paa Kontorer, men kun var lidet fortrolige med Geledtjenesten og navnlig ude af Stand til at ordne Tjenestegangen saaledes at Kompagnichefernes Selvstændighed blev respekteret. Deres gode menneskelige Egenskaber uførtalt, til Chefer egnede de sig efter min Mening ikke. Ængstelige som de var, fik Kompagnierne det ene Paalæg eller Forbud efter det andet, Kompagnicheferne skulde næsten altid være personlig ved Kompagniet og der var en evindelig og yderst smaalig Rettelse af de mest ligegyldige Bagateller, saa jeg som Kompagnichef langt fra havde samme Selvstændighed, som jeg havde haft som ganske ung Løjtnant. Der var ikke Tale om Tillid. Hvor pålidelig og pligtopfyldende man end var, var det umuligt at gøre disse Folk tilpas.

Og hvad der navnlig irriterede mig, der fra min tidligste Tjeneste var vant til, at det var Cheferne, som kommanderede, var den Omstændighed, at det her var almindelig Koutyme, at Cheferne ganske overlod Kommandoføringen til Adjutanterne, som paa deres Side overlod det mest mulige til de Underofficerer, der fungerede som Skrivere, saa man f.Ex. kunde se en Bataillonschef, der ønskede et eller andet ordnet efter sit Hoved, henvende sig til Regimentsskriveren i Stedet for til Chefen personlig - eller ialfald til Adjutanten.

Det var efter min Mening ganske uværdigt og bidrog overordentlig til Underofficerskorpsets Demoralisation. Fraset nogle maanedlange Ophold i Lejren ved Frederiksværk under de to sidste Rekrutskoler (66-67) har jeg ingen gode Minder fra min Tjeneste i Geledet i disse Aar. Der var langt mere Gnidning mellem Myndigheder og Personer her end i Provinsen, her var Klikker og her var Strøbere, der brugte Albuen og forstod at indynde sig paa de rigtige Steder - og her var dumt hovmodige Kammerater, der demonstrerede deres Indskrænkethed.

Alt i alt følte jeg mig saalidt tilfreds med Forholdene ved mit Regiment, at jeg, da jeg i 1913 om Efteraaret blev spurgt, om jeg vilde være Depotkommandør ved Regimentet med Glæde sagde: "Ja", for dermed at komme til at indtage en mere tilbagetrukken Stilling, uagtet det var mig klart, at jeg dermed gav afkald paa enhver Udsigt til et Avancement, som jeg dog ikke gjorde mig stort Haab om.

Normalt kunde kun ca. 1/3 af Kaptajnerne gøre Regning paa at avancere, og allerede da jeg blev Kaptajn, gjorde jeg mig det klart, at der af min Klasse var saa mange forud for mig, som givet skulde avancere, saa der kun var lidet Haab for mig. Jeg maatte regne med, at ethvert Minus vilde blive medregnet, naar mit Avancement kom i Betragtning, og da jeg vidste, at min mindre gode Hørelse var omtalt i min Forfremmelsesbedømmelse (som jeg senere erfarede ogsaa min mindre gode Kommandostemme (! i 1917 !)) - ellers var Bedømmelsen tilstrækkelig fin), havde jeg jo ikke meget Haab. Men - som jeg ogsaa sagde til min eneste gode Bataillonschef, der iøvrigt døde lige foran mig af Apoplexi midt under en Øvelse, - jeg vilde ikke være tjent med

at blive udnævnt til Oberstløjtnant og forsat til en Provinsby. Jeg havde efterhaanden faaet 6 Sønner, som jeg gerne vilde give den bedst mulige Uddannelse, der kun kunde faaes i Kjøbenhavn. Og det vilde jeg ikke kunne overkomme i en Provinsgarnison, hvorimod jeg i Kjøbenhavn kunde regne med min Pension + Honorar som Kaptajn i Reserven til mit 60' Aar + nogen privat Indrgt af en eller anden Bestilling, som jeg haabede at kunne finde.

Depotkommandør, Røde Kors, Skattedepartementet.

Jeg forlod da Geledet, jeg havde altid ment, at det vilde blive mig en Sorgens Dag; men som Forholdene var, har jeg ikke sørget et Minut i den Anledning, Og med min Forfremmelse gik det, som jeg havde forudset; en Forfremmelse vilde for mig have været en Katastrofe. Nu fik jeg som Depotkommandør ved 4' Regiment Udsigt til næsten 7 Aars fredelig Tjeneste i en afsides Stilling, hvor jeg i Hovedsagen var udenfor nærmere Berøring med de tjenstlige Forhold.

Imidlertid levede vi i mit Hjem ganske stille, og omgikkes ingen uden mine Forældre og Maries Søstre, der efterhaanden flyttede herover. Lejligheden i Livjærggade var mørk og fugtig og paa min Moders Tilskyndelse flyttede vi da i Aaret 1911 hen i Classensgade 36, 4 Sal til højre, i samme Ejendom, hvori mine Forældre boede, idet de havde solgt deres Villa og var flyttet hen i Nærheden af os. De kunde dog ikke komme til Ro og finde sig tilrette nogetsteds. men flyttede ustandseligt - og skiftede uafsladeligt Pige, hvad der vel alt var et Udslag af deres tiltagende Nervøsitet. Lejligheden i Classensgade havde store og gode Værelser,-det var en gammeldags Ejendom fuld af Svamp - og passede os udmærket.

Vi havde nu efterhaanden faaet 6 Søner, hvis Skolegang jo nu begyndte og hvis Underholdning krævede større og større Beløb. At vi kunde gennemføre vort Ønske om at give Børnene den bedst mulige Uddannelse, skyldes kun dels den fra mine Forældre givne Hjælp, som gik langt udover det oprindeligt lovede, idet den blev fortsat efter min Udnævnelse til Kaptajn, dels en gennemført Økonomi, idet vi gav Afkald paa alt udover det strengt nødvendige, ligesom min Hustru, der for sin egen Person var i høj Grad selvfornægtende, forstod at faa Klæder og Mad til at strække til i det uendelige. Fornøjelser og den Slags var der i disse Aar ikke Tale om, hverken for os selv eller for Børnene. Kun een Luksus tillod vi os - at holde fast ved den store og gode Lejlighed, som nu staar for Børnene som deres egentlige Barndomshjem. De gennemgik alle Feilbergs Forberedelsesskole og derefter kom de 5 efterhaanden ind i Metropolitanskolen, den da mest ansete Skole; - men om deres Lidelser der maa de selv fortælle, om de ellers vil. Ove kom derimod i Østersøgades Gymnasium; der blev Børnene ikke pint, - men at arbejde lærte de heller ikke!

Saa kom endelig den store Krig, som havde truet lige fra min Barndom - fra 1876, da de franske Kyrasserer sov i Stalden ved Siden af deres Heste i Boulanger-perioden. Da den brød ud, havde jeg netop Arbejde i Krigsministeriets Arkiv med Uddelinger af "Hædersgaven" til Veteranerne fra 1864. Det var en underlig Stemning, der herskede her i de Dage. For mit Vedkommende en dump Resoluthed -- "Saa tager vi det med !". Ellers almindelig Alvor. Som Depotkommandør havde jeg haft det særlige Arbejde, at holde Regimentets "Mobiliseringsplan" og "Plan for Sikringsstyrelsens Formering" i Orden. Det var dog

bleven sagt mig, at bare Mob.planen var i Orden , var det godt. Sikringsstyrkens Formering vilde der aldrig blive Tale om. Og saa blev den dog formeret adskillige Aar igjennem. Selve Indkaldelsen og Mandskabets Møde gik i Ro og Orden. Jeg sov i nogle Nætter i Kasernen; men efterhaanden, som Afdelingerne rykkede ud, blev der Stilhed paa Kasernen og jeg sad tilbage med mine 3 Depotofficerer, ældre Oversergenter.

Da der ikke blev Krig og Afdelingerne ikke var langt borte, blev Depotkommandørens Forretninger ikke af det Omfang, som de ellers vilde være blevet, idet Kompagnierne selv beholdt Administrationen af deres Vaaben - og Munderingskamre og intet Mandskab afgav til Depotet til Uddannelse eller Administration. Jeg havde kun følgende at tage Vare paa: Regimentets Ammunitionsforvaltning og Fourage-regnskab, og delvis Udbetalinger til Bataillonernes Leverandører og Reparører her i Garnison; endelig havde jeg Tilsynet med Kommandantskabets Skivemateriel. Disse Arbejder lagde dog ikke meget Beslag paa mig, og i 1915 paatog jeg mig da et Arbejde i "Røde Kors" Krigsfangeafdeling, der først havde Lokaler Ved Stranden 14, 1 Sal., senere kortere Tid ovre paa Christianshavn og sidst paa Christiansborg.

Vi frivillige tog fat med Begejstring og Lyst til at gøre noget for Krigsfangerne paa den østlige Front og Konferensraad Dithmer var en udmærket energisk Leder, der ikke lod sig noget byde, og de frivilrige Arbejdere behandlede han som sine Medarbejdere med Tillid og Ligefremhed. En Gang skete følgende: Da det var yderst vanskeligt at komme i Forbindelse med de Tyske, Østrigere og andre, der var i russisk Fangenskab, fik vore Udsendinge, der sammen med tyske og østrigske Røde Kors Søstre skulde besøge russiske Fangeleje, Kort med til at uddele til Fangerne, der saa paa disse Kort skulde notere Navn, Afdeling, Hjemsted, nuværende Opholdssted, samt en kort Hilsen til deres Hjem, som det saa var Meningen, at vi herfra skulde ekspedere videre.

Da en af vore Udsendinge kom hjem med nogle Sække af saadanne Kort, fortalte vedkommende Søster dette i Berlin og Røde Kors fik da ekspres et Telegram fra det preussiske Krigsministerium gaende kort og godt ud pa, at man havde hørt, at vi havde nogle Sække med saadanne Kort og at disse vilde være at aflevere Lillejuleaftensdag paa Hovedvagten i Warnemünde. Konferensraaden svarede da pr. Telegraf omtrent saaledes: "Har modtaget Deres Ønske, som rigtignok i høj Grad ligner en Befaling. Kortene staar til Raadighed paa Betingelse af, at vi faar Lejlighed til at afskrive Adresserne. Sækkene kan afhentes i København." Det hjalp. Saa fik Piben en anden Lyd sydfra. Det var en interessant Tid, og vi arbejdede ivrigt, desværre svarede Resultaterne vistnok langt fra til vore Anstrængelser. Den bedste Løn var den Anerkendelse, vi lejlighedsvis fik fra Fangerne - der var stor Forskel paa den Maade Tyskerne og Østrigerne optraadte paa overfor os - - og kun for de sidste fik vi Sympati.

Først deltog jeg i den almindelige Korrespondance, senere blev jeg fast ansat ved Brevfordelingen, hvor vi (3 Herrer og 2 Damer) i Almindelighed havde 6-8000 Breve eller Kort at sortere pr. Dag - en enkelt Dag ca. 35000 Disse Kort og Breve var skrevet paa alle mulige Sprog og skulde sorteres, dels efter Sprog, dels efter Bestemmelsessted, dels efter Indhold i en Mængde forskellige Æsker; et ret anstrængende Arbejde.

Ved Siden heraf havde jeg ved Korrespondancen taget et særligt Arbejde op, nemlig at tage mig af de Ungarere, der i aarevis havde været i russisk Fangenskab uden at kunne faa noget at vide om, hvorledes det stod til i deres Hjem. Paa Grund af Sproget var der ingen, der havde Lyst til at korrespondere med Ungarerne og jeg tog mig derfor af dem. Ved Hjælp af en ungarsk Dame i Budapest, Erzebet Futö fik jeg efterhaanden sendt Oplysninger om Forholdene hjemme til Fangerne i Rusland, - hvormeget heraf der naaede igennem ved jeg ikke, -fra en Del fik jeg dog Tak.

Efterhaanden oversteg Arbejdet i Røde Kors Krigsfangeafdeling Konferensraadens Kræfter og den nye Ledelse var saa svag og lidet energisk og stod saa fremmed overfor Medarbejderne, at disse ganske tabt Lysten til Arbejdet og jeg opgav da ogsaa dette Arbejde, idet der tilbød sig et andet, som syntes mere lovende, idet det saa ud til muligvis at kunne blive af Varighed.

Blandt alle de nye Skatter, som blev indført i de aar, var ogsaa en Skat paa Omsætning af Aktier og for at føre den dermed nødvendige Kontrol blev der i 1915 oprettet et nyt Kontor, Skattedepartementets 4' Ekspeditionskontor, som foreløbig havde Kontor Ved Stranden 14, Stuen. Senere, -i 1917- blev ogsaa den nye "Smykkeskat" henlagt til dette Kontor og Personalet her skulde da udvides med en ny Revisor. Til Kontorets Personale vilde man gerne have nogle ældre Folk, paa hvis Diskretion man kunde stole, og som vidste, hvad man kunde tillade sig, og hvad man ikke kunde tillade sig; sadant Personale var der den Gang Mangel paa, og man kom da paa den Tanke at engagere afskedigede Officerer. Jeg havde allerede i 1915 søgt om Ansættelse herved uden at opnaa det og fornyede nu min Ansøgning i 1917 og var saa heldig at blive ansat. Min Tjeneste lagde ikke mere Beslag paa mig, end at jeg kunde overkomme begge Dele, og dermed fik jeg den Stilling, som jeg havde haabet skulde supplere min Pension, naar jeg en Gang blev afskediget.

Imidlertid var min Moder død i Oktober 1915 hjemme hos os, efter at min Hustru havde plejet hende i den sidste Tid, af Sygdom, Anæmi, og Fader var flyttet hen i Nordborggade, hvor min Kusine Emilie Clemmesen holdt Hus for ham. Drengene begyndte at voxte til, og da Carl snart vilde blive Student, maatte vi til at se paa, hvilken Livsstilling vi skulde se at faa dem ind i. At Carl skulde studere var givet. De andre vilde jeg helst, skulde have Studenterexamen, som jeg selv havde den og som var ved at blive det almindelige Dannelsesgrundlag, idet den ogsaa nu bliver taget af mange Damer - om dette nu er ondt eller godt, skal jeg ikke kunne sige.

Naturligvis vilde vi fortrinsvis forsøge at bringe dem ind i den Stilling, de selv ønskede; men da de ældste ønskede at gaa Officersvejen, satte jeg mig dog kraftigt herimod. I min Tid var Vilkaarene for denne Stilling bleven ringere og ringere og Officererne ved at blive regnede for en Pariakaste, som var udsat for Forfølgelse fra mange Sider og for Embedsstanden i det hele var der intet godt at vente fra det demokratiske Regimente, der efterhaanden blandede sig i alt.

Drengene vilde jeg derfor gerne have ind i Stillinger, hvor de kunde blive selvstændige og kun have deres eget Arbejde at bygge paa og sig selv at stole paa, saa de undgik at blive afhængige af socialistiske Medhjælpere. Det maatte ogsaa være Stillinger, i hvilke de kunde arbejde sig frem, uden at der behøvedes yderligere Kapital fra min Side, da jeg var ganske uvidende om, hvilke Udsigter, der var til nogen Arv fra mine Forældre. Endelig skulde det helst være Stillinger, der gav dem større Lejlighed til at være medbestemmende ved Fastsættelse af Lønnen for deres Arbejde, end jeg havde haft under de ydmygende Vilkaar, der igennem Tiderne var blevet budt os Officerer og Embedsmændene i det hele af de mod os modvillige Politikere.

Alt dette taget i Betragtning foreslog vi Carl at blive Læge, hvad han ikke havde noget imod og jeg tror heller ikke han har fortrudt det indtil nu; tværtimod har 3 af hans Brødre viet sig samme Kald, saa der er Udsigt til, at Familien bliver en hel Lægefamilie, hvis bare det lykkes os at føre Børnene igennem Examinernes Skærsild, ikke fordi de mangler Evner eller Energi! Men Spørgsmaalet er, om det lykkes os økonomisk.

Fader døde nemlig i Oktober 1923 af Aareforkalkning og Alderdomssvækkelse og efterlod sig af sin ret betydelige Formue kun henved 19000 kr., som muligvis vil medgaa helt, inden vi om ca. 6 Aar kan haabe at se Drengenes Studier afsluttet. Lykkes det, vil jeg betragte Formuen som vel anbragt i disse Tider, hvor alt kan indtræffe. Det har i de forgangne Aar ofte pint mig., at jeg har været nødt til at modtage saa meget fra mine Forældre, som det er sket i Aarenes Løb. Min Trøst er det dog, at det ikke har været til direkte Fordel for min Hustru og mig, men alt i alt, sikkert med Tillæg fra os, er medgaaet til Børnenes Opdragelse og Uddannelse og saaledes er vel anvendt.

Da vi som tidligere omtalt i hele denne Periode har levet under stort økonomisk Tryk og maattet give Afkald paa, hvad vi ser andre i tilsvarende social Stilling nyde af Livets Goder, mener jeg ikke at vi har noget at bebrejde os, naar mine Forældre i sin Tid anbragte 20000kr. i Livrenter for bedre at kunne understøtte os i de vanskelige Aar, og naar Fader under Krigen paa Grund af min Kusines økonomiske Husførelse blev nervøs og anbragte yderligere 30000 Kr. i Livrenter. Men lykkes det os at naa vort Maal, Børnenes fulde Uddannelse, skal jeg ikke klage, selv om mit Liv i somme Henseender er blevet fattigere, end det en Gang tegnede til; handle anderledes end jeg har gjort med Hensyn til Børnene, vilde jeg dog ikke, om jeg kunde gøre det om igjen. Og ogsaa for Børnene har det jo nok været bedre at blive opdraget til Nøjsomhed og i Tarvelighed end i mere
43
luksuriøse Forhold.

Saa vel under som efter Krigen har vi levet i største Stilhed kun plejende lidt Omgang med min Hustrus Søskende og deres Mænd og under stadig vanskeligere økonomiske Forhold, idet jeg nu er bleven delagtig ogsaa i den Forfølgelse, der nu rettes ikke mod Officererne alene men mod Embedsmændene i det hele. I 1920 blev jeg med det fyldte 52' Aar afskediget som Kaptajn i Linien og udnævnt til Kaptajn i Reserven og Kompagnichef ved 12' Regiment ved et af 34' Bataillons Kompagnier- det var vist 2'. Her fik jeg et Par Indkaldelser a 1 Maaned aarlig, hvorefter jeg blev stillet til Raadighed for 5' Regiment i Vordingborg for Resten af Tiden, indtil jeg i August 1928 blev 60 Aar og dermed afskediget af Hæren paa Grund af Alder. At jeg derved blev befriet for et Ansvar, som jeg egentlig kun daarligt kunne bære, har jeg følt som en stor Lettelse, der derudover blev modsvaret ved Tabet af 100 Kr. om Maaneden, som jeg endnu ikke kan undvære uden at maatte optage mindst et lignende Beløb af min svindende Kapital.

Min Stilling i Skattedepartementet har jeg endnu. Kontoret er i Efteraaret 1928 flyttet over i selve Ministerialbygningerne Slotsholmsgade 10, Sidebygningen til højre, 2 Sal. Kontorets oprindelige Arbejde, som i Krigstiden var svulmet op, saa vi maatte arbejde over for at kunne overkomme det, er efterhaanden svundet ind, og dermed Personalet, saa vi nu kun er 2 tilbage af de tidligere engagerede 5 Officerer. En Del Arbejde er dog nu overført til Kontoret fra de andre Kontorer og Personalet er atter bleven en Del forøget med juridisk uddannet Arbejdskraft. Med 5 Timers daglig Arbejdstid, behageligt Arbejde, udmærket Lokale og navnlig elskværdige og hensynsfulde Overordnede og Medarbejdere har jeg nu saa gode Arbejdsforhold, som det er muligt at ønske sig. Lønnen er ganske vist beskednen men kan jeg beholde denne Stilling, til jeg naar de 70, kan jeg kun sige, at jeg har været overmaade heldig.

Opgørelse.

Hermed har jeg omtalt det væsentlige med Hensyn til de Forhold, hvorunder jeg har levet, de Mennesker, som har haft Betydning for mig, samt enkelte Episoder af forskellig Interesse. Hvorledes Resten af mit Liv kommer til at se ud, maa andre berette om, hvis de finder, der er Anledning dertil, selv agter jeg ikke at fortsætte.

Men nu, da ialfald den virksomme Del af mit Liv er afsluttet, kan der vel være Grund til at kaste Blikket tilbage og se lidt paa Resultatet, ved hvilken Opgørelse der ogsaa maa tages Hensyn til de Kræfter og Evner, jeg har haft at virke med og de Interesser og Anskuelser, der har ledet mig - samt ikke mindst mit Helbred.

I legemlig Henseende er jeg spinkelt bygget, og har ikke mange Kræfter, og heller ikke min aandelige Arbejds-kraft har været stor.

Mine Evner har kun været middelgode - om de har været det? Jeg har ikke let ved at lære eller fatte, egner mig ikke for Matematik og andet abstrakt Tankearbejde, og min Hukommelse er ikke særlig god. I Skolen holdt jeg mig omtrent i Midten af Klassen, tror jeg.

Derimod mener jeg, at være begavet med en almindelig god suund Sans og en nøgtern Dømmekraft og det er vel det, som i Forbindelse med samvittighedsfuldt Arbejde og almindelig Omgængelighed har bragt mig gennem Livet, saa godt som sket er.

Alle de nævnte Karakteregenskaber har dog ikke generet mig saa meget i Forholdet til Kammerater og gode Venner som i Forhold til fremmede og navnlig i Selskabslivet. Da min Hustru heller ikke er anlagt for Selskabslivet og vore økonomiske Kaar har været saa vanskelige, som de har, har vi næsten udelukkende levet for os selv i Livets Periferi, hvad jeg for sa vidt ikke beklager, som denne Selskabelighed, efter hvad vi har set og hørt, stadig er blevet tommere og mere indholdsløs, saa man ikke lider noget Tab ved at undvære den.

Mit Helbred kan jeg for saa vidt ikke klage over, som jeg, siden jeg var Barn ingen alvorlige Sygdomme har haft. Forskellige Smaasvagheder er dog kommen til efterhaanden, saasom Tunghørighed, der begyndte allerede i mine Løjtnantsdage og nu er blevet mig meget generende, samt en Retinitis, vistnok i 1911, som delvis har spoleret mit venstre Øje.

Af Interesser har jeg desværre kun haft faa.

I mine første Løjtnantsaar, var det som fortalt, særlig Sejlsporten, der optog mig. Senere kom jeg til at interessere mig for "psykisk Forskning", som dengang ansaas for noget meget suspekt noget.

Jeg blev dog ikke "Spiritist" men fik derved Øjnene op for, at Verden er uendeligt større, end vi kan fatte den med vore 5 Sanser og end vi hidtil har anet. Den i min Ungdom herskende "Materialisme" har forhaabentlig nu faaet sit Grundskud. Dog er jeg nøgtern og ønsker at staa med Fødderne paa Jorden og jeg er meget skeptisk med zHensyn til hvad Folk i saa Henseende mener og fortæller; men paa den anden Side har jeg forstaaet, at den menneskelige Intelligens har snævre Grænser, som snart er naaet og at der maa findes en højere Art af Intelligens, som regerer og ordner der hvor vi svigter, og at der derfor kan ske og sker meget, som ligger over vor Forstand, og som Folk i deres Uvidenhed og Storhed hidtil har benægtet.

Desværre har jeg hverken Evner eller Kræfter til et Studium i denne Retning; men for mig er for Ex. Tankeoverføring en Kendsgerning, som jeg jævnlig erfarer i det daglige, navnlig i Forhold til min Hustru.

Det mest slaaende Bevis i saa Henseende var, at den Gang, da vi som ovenfor fortalt var ved at gaa til Bunds med vor Baad i Smaalandsøhavet, sagde Marie, som da var i Aalborg, om Morgenen til min Fader: "Jeg er sikker paa, at der er noget galt fat med Johan". Ved 2-Tiden om Eftermiddagen sagde hun: " Nu er det forbi, nu er det godt igjen", - og det maa have været ved den Tid, da vi kom ind til Lohals. Vore Breve om denne Oplevelse krydsedes, men desværre har jeg ikke opbevaret dem.

En anden for mig meget slaaende Oplevelse var følgende: Sidste Gang, da vi havde en rigtig streng Vinter og Havnen her i lang Tid var tillagt, saa jeg hver Dag, naar jeg kom over Langelinie, at der ude paa Isen laa nogle meget store Dynger Halm, som en eller anden Damper havde kastet over Bord. De laa der i længere Tid. En Dag, da jeg kommende inde fra Byen omtrent var naaet til Pavillonen og igjen saa en af disse store Dynger Halm paa Isen, faldt den Tanke mig ind: "Det kunde være morsomt, hvis en Fyrbøder paa en af Bugserbaadene vilde kaste en Skovl brændende Kul, ud i den Dyrge Halm", - det vilde blive et ordentligt Blus, mente jeg, men der var ingen Bugserbaad i Nærheden. Da jeg omtrent var naaet hen til Lystbaadehavnen, kom jeg til at vende mig om og saa da Halmbunken brænde i lys Lue ; en eller anden Fyrbøder havde realiseret min Tanke.

Var det nu mig, der havde "læst" hans Tanke, da han fik den - eller var det maaske mig, der havde givet ham Ideen til Ildspaaættelsen og saaledes var den "skyldige"? - Det ved jeg ikke - men "Tilfældigheden" tror jeg ikke paa.

Hellerikke det offentlige Liv har jeg taget Del i; jeg har haft nok i at passe mit eget ! I Grunden er jeg konservativt anlagt omend efter mine Sønners Udtalelser med adskillige liberale Meninger og jeg har hidtil altid stemt konservativt, de siste Gange dog udelukkende af Hensyn til Forsvarssagen. Men efterhaanden har alle konservative Garantier svigtet. Kongemagten, Landstinget, Højesteret (i Majoratssagen), Nationalbanken (ved Inflationen i Krigstiden).

Alle har de bøjet sig for Flertallet - for Magten. Og Forsvarssagen blev for sidste Gang forrædt ved Forliget af 1922.

Det offentlige Liv mangler Personligheder og bliver stadig fattigere paa Idealer og deraf prægede kultiverede og fornuftige Mennesker. Ansvarsbevidsthed, Pligt, Ordholdenhed, Hæderlighed Sandhed, og Ære m.m. er gammeldags Begreber, som kun holdes i Hævd, saa længe det passer Folk. Fallitter og Skilsmisser som i min Barndom blev betragtet som forfærdelige Ulykker, er nu dagligdags Begivenheder, som ikke medfører nogen Forringelse i det almindelige Omdømme.

Mit Synspunkt: "Leben und leben lassen" er ikke længere det almindelige og enhver, som har nogle "Hestekræfter" af en eller anden Art forud for sin Næste, kører ham hensynsløst ned - og griner ovenikjøbet af ham. Jeg hader Hovmod og Brutalitet og navnlig det at ville give sig ud for mere, end man er - og der er nu ingen Mangel paa Genstande for dette Had.

Saa vel i mine Sympatier og Anskuelse, som i min Livsstilling, som i min Samfundsklasse har jeg altid hørt til dem, der har "faaet Lussingerne", - Livet er i saa Henseende gaaet mig imod og jeg er snart ved at tvivle om at mine Ideer har nogen Værdi i og for sig, sadan som de altid maa ligge under; jeg er ved at opgive det hele i saa Henseende og ganske overlade de andre at klare sig, som de kan.

Men jeg tror, at de besiddende Stænder har handlet meget uklogt ved i en kortsynet, egoistisk og smaalig Politik at forfølge Embedsstanden og deklassere den. I en forkælet og splittet Nation som vor burde Embedsstanden være det Skelet, den Rygrad, som holdt sammen paa det hele, naar vi nu gaar værre Tider imøde, end dem vi hidtil har set - det store Kaos, som jeg tror nærmer sig - men dog haaber vil vente saalænge til mine Børn er i Stand til at klare sig selv og kæmpe sig igennem det.

Naar jeg da nu ser hen over den tilbagelagte Del af mit Liv, som jeg her har skildret, maa jeg sige, at jeg i det hele og store efter mine Forhold er naaet overordentlig heldigt gennem denne Del af det mærkelige Æventyr, som Livet nu en Gang er.

Født i en Tid, da Menneskeheden har naaet det hidtil højeste Maal af Civilisation og Kultur (dette vil dog ikke sige saameget !), i et af de i saa Henseende fremmeligste Lande og i dette levet i en af de gunstigste Perioder og i en af de heldigst stillede Befolkningsklasser har jeg paa Forhaand været ualmindelig gunstigt stillet i Forhold til langt den allerstørste Del af Menneskeheden - set med mine Øjne da !

Og under disse gunstige Forhold har jeg gennemlevet en Udvikling saa hurtig og voldsom som aldrig før set i Verdenshistorien - fra det stillestaaende Liv i de smaa rolige Provinsbyer uden elektrisk Lys, Telefon, Cykler, Automobile, Flyvemaskiner, Undervandsbaade, Radio, levende Billeder o.m.a. til det moderne rastløse Liv i Storbyen.

Mig forekommer det, at enkelte Personer eller Familier altid forfølges af Ulykker og Uheld, mens andre altid er begunstigede - og til disse sidste maa jeg betragte mig som hørende, skønt jeg ikke altid har Øjet nok aabent herfor og ikke er saa taknemmelig derfor, som jeg burde være i Betragtning af, at jeg selv har bidraget saa uendelig lidt heertil.

Nu først min Livsstilling. I Virkeligheden var det Galmandsværk af mig at ville være Soldat, idet jeg, som jeg nu ser, bl.a. ganske har savnet de legemlige Kræfter, den robuste Karakter og den Beslutsomhed, som maa kræves af den dygtige Officer. Og dog er jeg naaet igennem uden at kompromittere mig - tværtimod mener jeg at være meget velanskreven saavel hos mine foresatte, som mellem Kammeraterne, hvilket viser mig, hvor lidt de foresatte forstaar, hvad det virkelig kommer an paa i Krig, nemlig Personligheden og at vurdere deres undergivne.

I Betragtning af den militære Straffelovs Paragraf 186 (eller 185 ?) ifølge hvilken en Soldat er strafskyldig, naar han bærer sig anderledes ad, end han burde og de utallige Bestemmelser, som blev givne særlig i den sidste Tid, da "Tonen i Hæren" skulde reformeres og som man ikke sjældent saa sig nødt til at overtræde, for at det hele ikke skulde blive alt for mærkværdigt, er det nærmest et Under, at man slap igennem de mange Aars Tjeneste uden at blive straffet.

Mine værste Forseelser, for hvilke jeg har maattet stille hos Kommandanten her i Byen og faa en Røffel, var, at jeg en Dag som Vagtinspektør havde glemt at stille Vagten, - og en anden Gang, at jeg som Ronde havde tabt Nøglen til Porten til Tøjhusgaarden ! som blev funden igen !

Har en foresat ellers haft noget at sige paa min Tjeneste, har det som Regel været med samme Ret som Læreren, der gav mig Anmærkning for at spise i Timen. Alle de mange andre Gange, da der virkelig har været Grund til at bebrejde mig noget, har jeg maattet gøre det selv, da ingen andre har fundet Anledning dertil.

Jeg har haft bl.a. det Held at komme til Kjøbenhavn, det Held at kunne blive her, da jeg blev Kaptajn, det Held at blive Depotkommandør inden Krigen, saa jeg kunde blive i Garnisonen og arbejde bl.a. i Skattedepartementet, mens Kammeraterne laa ude i stadig skiftende Kantonementer med trætende, kedelig Tjeneste, det Held ikke at blive Kasernekommandant i Wildersgades Kaserne, da jeg søgte derom, hvilket vilde have gjort mig boligløs ved min Afsked paa et meget vanskeligt Tidspunkt, det Held at blive forbigaaet til Oberstløjtnant, saa jeg kunde blive boende i København, det Held at komme ud af Tjenesten i Geledet paa et Tidspunkt, da det endnu var muligt at finde en civil Stilling, det Held som Kaptajn i Reserven uden Kompagni i det sidste Aar at være lønnet med 100 Kr. om Maaneden uden at skulle bestille noget men blot være "til Raadighed", det Held endelig under min sidste Indkaldelse at brække mit venstre Ben ved et Fald med Cyklen, hvorved jeg tjente 300 Kr. extra i Indkommanderingsgodtgørelse.

Og ligeledes i det civile Liv. Helt igennem mener jeg at kunne spore en Magt, der vil mig vel trods al min Uværdighed. Jeg har haft bl.a. det Held, at faa en udmærket fordringsløs og økonomisk Hustru, der har forstaaet at opdrage flinke Børn, det Held at faa en for os udmærket passende Lejlighed i rette Øjeblik, det Held at faa udmærket Hjælp til min Hustru i de vanskeligste Aar, Anna, der tjente hos os i 8 Aar, og "Signe", der var hos os i 18 Aar, inden hun forlod os for at blive gift, udet Held at faa Børnene i en Skole, hvor de lærte at bestille noget - - og saa fremdeles.

Trods alle mine Bekymringer er alt det, som jeg frygtede og som jeg mente truede os, bleven borte eller vendt til det gode, hvad jeg ikke noksom kan være taknemmelig for.

Alt i alt:

I min militære Livsgerning har jeg trods alt til Tider haft Oplevelser fra den Tid, da det var et "Herreliv" at være Soldat og Officer, særligt under Kantonnementsøvelserne, hvor man ved Indkvarteringen blev modtaget med saa overstrømmende Venlighed og Gjæstfrihed fra Beboernes Side, at man let glemte de lange, trælse Marcher i Støv og Varme og med ømme Fødder ved Tanken om det ventende Kvarter.

Og jeg har truffet mange udmærkede Mennesker mellem Kammeraterne, som det var mig en Glæde at arbejde sammen med - og jeg har arbejdet samvittighedsfuldt og forsaavidt kun haft Glæde af Arbejdet - men at have udrettet nogetsomhelst nyttigt med mit Arbejde kan jeg desværre ikke tro, at jeg har.

I mit private Liv har jeg som omtalt levet i Ro og Stilhed i en Udkant af Livet. Dette er jeg dog, som Forholdene er, saa langt fra at beklage, at jeg betragter det som en Lykke at have faaet Lov til at leve i lykkelig Ubemærket-hed fremfor at skulle deltage i et Liv, hvor der ikke er givet mig Evner til at gøre mig gældende. Faar jeg Held og Lykke til at opdrage 6 flinke og dygtige Sønner, som jeg nu synes, der er Udsigt til, har jeg nok Lov til at mene, at jeg ikke har levet helt forgæves og derfor vil jeg være taknemmelig i hele Resten af mit Liv.

Kjøbenhavn d. 18 Februar 1929

Joh. Clemmesen

Der stod for nogen Tid siden i en Avis en lille Fortælling, om en fransk Digter, der pludselig slog igennem og blev berømt. Da han var bleven velstillet vilde hans Venner have ham til at opgive den lille Stilling i Ministeriet, som han hidtil havde levet af. "Nej, ikke Tale om ! Hvor vil I hen ? Det er jo det eneste Sted, hvor jeg har Fred og Ro til at digte", sagde han.

Men det var jo i Frankrig ! -

Efterskrift.

Skønt det oprindeligt ikke har været min Hensigt at fortsætte mine Optegnelser fra 1929 vil jeg alligevel nu, da jeg har god Tid - alt for god ! - og i Hovedsagen kan overse Resultatet af mit Liv, nedskrive lidt om de sidste 12 års Begivenheder, om jeg ellers kan erindre dem og skille dem ud fra hinanden - mit Hoved er nu ikke saa meget værd - det er mig umuligt at koncentrere mig.

Først vil jeg da omtale en Begivenhed, som jeg ikke har omtalt ovenfor, men dog ikke bør være uomtalt: "Moders" Operation i 1921 (1922 ?). Moder havde i flere Aar haft en Knude i venstre Bryst - men ikke været til at formaa til at lade sig undersøge eller behandle. Men i 1921 da jeg var indkaldt til Øvelse og udlagt i Avedørelejren mneddelte Marie mig pr. Telefon, at hun havde ladet sig undersøge og nu skulde opereres omgaaende. Jeg kom da hjem om Aftenen over Hals og Hoved og fik ogsaa talt med Overkirurgen Dr.Wessel, som dog ikke gav mig altfor gode Udsigter: "Naar man har gaaet saalænge med saadan noget, som Deres Hustru har, saa har det sine Følger".- Operationen gik imidlertid godt, Dr.Wessel var meget grundig og omhyggelig, Marie kom godt over det og fik ikke noget Tilbagefald i Resten af sin Levetid. En kort Tids Rekonvalescens tilbragte vi i Fredensborg. -

I 1923 havde vi jo Sølvbryllup, som dog er gaaet ganske ud af min Hukommelse.

I alle Aarene siden 1903 havde Lucienne og jeg vedligeholdt en meget livlig Korrespondance, som vi begge havde megen Glæde af; vi talte uforbeholdent om alt og efterhaanden viste det sig, at vi i det hele og store var enige om alt og havde de samme Idealer - det var kun i Temperament, vi var saa forskellige. Vi blev derfor fortrolige Venner og vilde naturligvis gerne have gjort personligt Bekendtskab men det tillod dog Forholdene ikke, skønt Lucienne og hendes Mand, Henri, ofte opfordrede mig til at besøge dem; det var naturligvis Mangelen paa Penge, som gjorde mig en saadan Rejse uoverkommelig.

Imidlertid blev jeg klar over, at Erik vilde passe udmærket for Lucienne, og hun gik med største Glæde ind paa denne Ide. Som Erik skrev, Franskændene regner tilnød Italienerne og Spanioler som civiliserede Folk, alle vi andre er i deres Øjne Barbarer. Men Lucienne er ikke saa bornert men meget selvstændig og rent demonstrativt modtog hun og med hende hele Familien Erik, da han d.18 Juni 1931 ankom til Nantes.

Erik blev optaget i Familien ganske som en af deres egne og helt igennem behandlet med en overstrømmende Venlighed, saa han flere Gange har gentaget Besøget og vel nok nu været i Nantes i mere end et Aar ialt.

Og Fasmilien Devorsine har ogsaa udstrakt Gæstfriheden til Eriks Brødre; Svend har besøgt dem, Johannes har været der to Gange, Viggo har været der med sin Kone, saa vi, selvom disse Besøg kun har været af kortere Varighed,

er Familien Devorsine overordentlig taknemmelig og særlig Lucienne, der med sit varme Hjerte ikke ved alt det gode, hun vil gøre Familien Clemmesen - - men foreløbig blev det ved Ønsket om, at vi en Gang maatte mødes.

Samme Sommer var Marie og jeg nogle Uger paa Thurø, hvor de første kendte Personer af Familien Clemmesen residerede.

I 1933 (eller 1934) var Marie saa ukeldig at brække sin venstre Arm. Vi gik i Christianiagade Arm i Arm og idet Marie faldt, brækkede hun Armen over min - - hendes Knogler maa have været meget skrøbelige, hvad der først gik op for mig i sin Alvor ved det, som senere skete. Hun blev indlagt paa Sundby Hospital, hvor Svend den Gang var 2'Reservalge og kom efterhaanden ogsaa over dette Uheld.

I 1935 inviterede Svend Marie og mig paa en Automobiltur til Jylland. Den første Dag kørte vi til Kalundborg, hvor vi overnattede. Næste Dag tog vi med Færgen til Aarhus og ved Ankomsten der tog vi ind paa Hotel Ritz, hvorefter vi om Eftermiddagen kørte ud til Løvenholm zfor at besøge Erik, der paa den Tid var Gæst hos Godsejer Uttental; derfra kørte vi tilbage til Aarhus, hvor vi overnattede.

Den følgende Dag gik Turen til Aalborg, hvor vi tilbragte nogle Timer med at gense de gamle kendte Steder - forsaavidt de var der endnu - der var dog mange tilbage ! Fra Aalborg gik Turen til Viborg, hvor vi overnattede. Næste Dag gik vi først til Kjellerup, for at besøge Viggo, der var Candidat paa det derværende Sygehus, og derunder besøgte vi Familiens formodede "Stamgods" Avnsbjerg. Fra Kjellerup kørte vi til Horsens, hvor vi, saavidt jeg husker, overnattede for den følgende Dag at køre direkte hjem til København i stærk Regn og Blæst. Alt i alt en Tur, som Marie og jeg var meget glade for.

I 1936 tog Marie og jeg over Kalundborg til Aarhus for at se til Børnene. Vi tog atter ind paa Ritz og fik Besøg af Johannes , der var Kandidat paa Kommunehospitalet. Om Eftermiddagen var vi, saavidt jeg husker, en Tur ud langs Kysten sydpaa til "Ørnereden".

Næste Dag lejede Johannes en Bil og vi kørte til Løvenholm for at hente Erik og kørte saa med ham ud til Kysten nordpaa til et Badested, Lystrup Strand, hvor vi spiste Frokosten. Derfra kørte vi tværs igennem Djursland ud til Femmøller, hvor vi drak Kaffe og endelig tilbage til Aarhus.- Den følgende Dag tog vi med Jernbanen til Horsens for at se til Ove og Karen - og tilbage til Aarhus. Sidste Dag i Aarhus var vi i "den gamle By" hvor Maries Fætter, Peter Holm er Direktør og tog saa ved Middagstid hjem over Kalundborg.

Samme Aar, 1936, om Efteraaret fik jeg Brev fra Lucienne om, at hun var kommet alvorligt tilskade ved et Automobiluheld (Brud paa Bækkenet) og at der forestod hende et længere Sygeleje.

Til Opmuntring for hende begyndte jeg depaa at sende hende et Brev hver Uge og dermed har vi fortsat de følgende Aar, hvad der har været mig til stor Glæde og Udbytte, da Lucienne er ualmindelig intelligent og alsidig i sine Interesser, er varmhjertet og ikke bærer nogen Maske, men altid siger sin oprigtige Mening fuldtud. Det kan jo hende, at vi i enkelte Tilfælde synes at have divergerende Meninger; men naar vi saa kommer til at tale nærmere om Tingene, viser det sig altid, at vi i Grunden er ganske enige, og skønt vi hidtil ikke havde lært hinanden personligt at kende, har der ved denne Korrespondance udviklet sig et oprigtigt Venskab mellem os. Vi haabede at mødes engang i dette Liv, men Udsigterne dertil var foreløbig meget smaa.

I 1937 ofrede Marie og jeg paa os selv 9 Dages Ophold paa Aalsgaardes Badehotel. I det smukke Vejr og de dejlige Omgivelser havde vi nogle lykkelige Dage sammen, kun for hinanden - uden Dagliglivets sædvanlige Forstyrrelser. Det var lykkelige Dage

Saa skete det, at Lucienne og jeg efter i 35 Aar at have korresponderet uden at kjende hinanden personligt endelig mødtes. Eriks Bryllup skulde d. 22 Juli 1938 fejres med Glans og stor Middag i Domus medica og Devorsines modtog Indbydelsen. De vilde komme over Dunkerque - Esbjerg medførende deres store Talbot automobil: Henri, Lucienne, Sønnen Pierre og Datteren Monique. Og Erik rejste til Esbjerg for at modtage dem Onsdag d. 20 Juli og føre dem til København, hvor Marie og jeg modtog dem paa Hotel Phønix om Aftenen Kl. 11 1/2. Modtagelsen var meget hjertelig, Lucienne straalende. De fik Værelse 135 - Pierre boede hos os i Classensgade.

Torsdag d. 21 aflagde jeg dem en Visit, da jeg gik paa Kontoret og viste Henri Vej til Landmandsbanken. Ved Middagstid kom Johannes og jeg til Hotellet og i Talboten kørte vi ud til Klampenborg, hvor vi drak Kaffe paa Hotel Bellevue. Derefter tog vi en Hestevogn og kørte en Tur i Dyrehaven over Eremitagen og Peter Lieps Hus. Aldrig har jeg set Dyrehaven saa smuk og Turen var henrivende. Efter Hjemkomsten kom Gæsterne til Middag i Classensgade 36.

Fredag d. 22 stod Brylluppet i Hørsholm Kirke, som var meget smukt pyntet med Blomster. Til Middagen havde jeg Tulles Søster tilbords og paa venstre Side Lucienne, som Viggo havde tilbords. Det blev en meget smuk Aften.

Lørdag d. 23 var Devorsines om Formiddagen ude paa Bispebjerg Hospital for at se Carls nye Afdeling, mens jeg var paa Kontoret. Om Eftermiddagen mødtes vi paa Langelinie og sejlede med en af Turistbaadene igennem hele Havnen. Om Aftenen mødtes vi igen paa Langelinie.

d Søndag d. 24 Kl. 10 hentede Henri og Lucienne Marie og mig i deres Vogn, medens Ungdommen kørte med Svend i hans Vogn. Turen gik først ad Strandvejen til Helsingør, hvor vi besaa Kronborg uden dog at komme ind i Slottet. Tiden var knap ! Saa kørte vi videre til Hornbæk, hvor vi spiste

Frokost paa Badehotellet, og videre ad Kystvejen til Tisvildeleje, hvor vi fik Kaffen hos Carl og Lisa i Villa "Wigwam" og aflagde Visit hos Fru With, med Viggo og Karen Margrethe.

Hjemturen gik over Hillerød til Christianshavn, hvor vi besøgte Erik og Tulle. Middagen spiste vi i Tivoli, hvor vi ogsaa tilbragte Aftenen - en meget indholdsrig Dag !

Mandag d. 25' kom Familien Devorsine til mig, paa mit Kontor, hvor ogsaa Marie var kommen tilstede. Derfra kørte vi til Glyptoteket - og hjem efter et Besøg paa Garnisons Kirkegaard. Om Eftermiddagen kørte Marie og jeg med Devorsines i Talboten ud til Vestre Kirkegaard, som blev beset og derfra ud over Kastrup Lufthavn til Sundby Hospital, hvor Svend og Grethe gav Middagen.

Tirsdagen d. 26' havde jeg ingen Glæde af, da Devorsines med Erik og Tulle kørte ned til Storstrømsbroen, saa jeg kun saa et Glimt af Gæsterne.

Onsdagen d. 27' besøgte Devorsines med undtagelse af Lucienne Carlsberg Bryggeri og Rosenborg Slot, som dog var lukket da de kom. Lucienne var bleven paa Værelset paa Hotellet, hvor jeg hentede hende og ledsagede hende paa en Tur til "Magasin", hvor hun købte Ravsmykker til Døtrene. Vi gik derfra til Kongens Have, men da Vejret truede og Lucienne ingen Paraply havde med, blev det kun et kortvarigt Besøg der.

Om Eftermiddagen aflagde Devorsines Afskedsvisit i Classensgade og gav derefter Middag til Familien Clemmesen i "Opera-Cafeen" paa Kongens Nytorv. Og saa var det slut med Oplevelserne i København; men da Henri gerne vilde se Jylland, blev det bestemt, at jeg skulde følge med for at lodse dem ud af Landet.

Torsdag d. 28' startede vi da til Kalundborg, hvor vi tog Færgen til Aarhus. Overfarten var henrivende. Efter Ankomsten til Aarhus tog vi Værelser paa Hotel Ritz og kørte saa ud til Djursland, over Femhøje helt til Ebeltoft, og derfra hjem til Aarhus. Efter Middagen Spadseretur i Byen.

Fredag d. 29' fulgte vi Landevejen til Fredericia, hvor vi spiste Frokost paa Jernbanehotellet. Og saa kom den svære Afsked !

Otte Dage havde vi nydt det dejlige Vejr og de skønne Omgivelser. Franskmandene var henrykte over alt, hvad de saa, og Luciennes Lykke meddelte sig til os alle, saa Stemningen hele Tiden var den smukkeste, og jeg kan med Sandhed sige, at jeg aldrig før har oplevet 8 saa begivenhedsrige og smukke Dage - - og saa skulde det pludselig være Slut - ville jeg nogensinde igen faa disse kære Mennesker at se ? det gjorde ondt at skilles -.

Og saa kom min 70 årige Fødselsdag d. 6 August. Den faldt imidlertid inden for de Dage paa hvilke Carl havde inviteret Marie og mig paa en Automobiltur til Sverrig, og det var ham ikke muligt at forandre Tiden; Marie havde aldrig set andet af Udlandet end Malmø og vi gav defor Afkald paa højtidelig Festligholdelse af Fødselsdagen. Efter mit Forslag blev det bestemt, at vi skulde lægge Turen over de Steder, hvor den første Rønnow, Knud Knudsen havde levet

for ca. 300 Aar siden.

Vi kørte defor over Malmø, Kristianstad, (hvor han havde været Rektor) til Rønneby, (hvor han var født) og hvor vi overnattede. - Næste Dag gik Turen over Karlskrona, Krisianopel (hvor Rønnow var Borgmester) til Kalmar, hvor vi overnattede. -

Tredje Dag naade vi Växiö, hvor vi overnattede, for næste Dag at køre direkte hjem over Helsingborg.

I det hele var det en dejlig Tur - for Marie var det en Oplevelse ! I hele vort Ægteskab havde vi jo aldrig været istand til at ofre noget paa Rejser eller andre be-kostelige Ophold udenfor Hjemmet - for Maries Vedkommende heller ikke Tid og Lejlighed, da Børnene lagde saa fuld-stændig Beslag paa hende. Fråset de ovenfor omtalte Udflugter havde vi kun enkelte Gange foretaget mindre Ture i Om-egnen, - til "Studenterkilden", Bellevue, Søllerød Kro, hvor det beskedne Traktement til det medfbragte Smørrebrød højst var en Kop Kaffe. Ikke destomindre er det en af mine kæreste Erindringer, hvorledes Marie hver Gang med den største Tak-nemmelighed og Beskedenhed sagde: "Tak for idag". - Hun var et sjældent Pligtmenneske med en grænseløs Uselviskhed og Fordringsløshed og gik ganske op i Børnenes Pasning og Opdragelse. - - -

Efter alt det smukke, vi i denne Sommer havde oplevet, kom der for mit Vedkommende en Reaktion. Jeg kom til at tænke en Del paa, hvor gamle Marie og jeg var blevne og at vi i alle disse Aar ikke havde mødt nogen rigtig alvorlig Ulykke. Efter min Natur frygter jeg altid paa Forhaand det værste og i Efteraaret 1938 var det med nogen Uro i Sindet at jeg imødesaa vore sidste Leveaar. Jeg følte mig ikke helt rask og Kræfterne begyndte at svigte.

Maries Helbred gav ikke særlig Anledning til Uro og naar jeg var ængstelig for hende særlig i Anledning af hendes Tilbøjelighed til Gigt, lod jeg mig gerne berolige, naar jeg hørte hende planlægge Anskaffelse af Tøj et Stykke ud i Fremtiden. Alligevel tror jeg at hun havde paa Fornem-melsen, at hendes Tid var ved at være forbi. Saaledes sagde hun 2 Gange til mig: "Ja, det kan nu godt blive mig, som først skal gaa bort" og ogsaa en anden Ændring i vort Forhold gav mig Indtryk af, at hun var optaget af den Tanke, at hun snart skulde forlade mig.

D. 28' Febr. 1939 hentede Marie mig paa mit Kontor og vi gik hjem over Langelinie. Da vi passerede Classensgade og gik over Nordborggade faldt Marie midt paa Gaden og rev mig med sig i Faldet. Faldet var ikke voldsomt; men Marie kunde ikke rejse sig og gjorde heller ikke Forsøg derpaa. Hun blev saa indlagt paa Kommunehospitalet og blev d. 4 Marts opereret; det var Laarbenshalsen paa højre Ben, som var brækket, og Benet blev sat sammen ved Hjælp af en Bolt. Operationen gik godt og hele Stillingen bedrede sig og blev efterhaanden saa tilfredsstillende, at vi og vistnok ogsaa Moder selv troede paa en heldig Udgang af Ulykken. Tirsdag d. 11' Marts var jeg paa Hjemvejen fra Kontoret hos Marie fra Kl. 3 1/2 - 4 1/2 og gik hjem for at spise; men c. Kl. 5

1/2 blev der ringet til mig, om jeg vilde komme til Hospitalet, da Marie var bleven syg. Det var en Blodprop, i Lungen, som havde ramt Marie, og der var intet Haab. Marie kendte mig næppe, da jeg kom og sagde kun sagte: "Lisa" til Lisa, som kom samtidig, - og i Løbet af meget kort Tid havde Marie helt mistet Bevidstheden og Døden var indtruffen.

Det var et meget haardt Slag for mig; men efter hvad vi nu har oplevet, kan jeg jo se, at Marie er bleven sparet for meget - 2 saa haarde Vintre vilde have været meget slemme for hende med al hendes Gigt - - og saa, hvis hun ikke havde haft sin Førlighed ! Mandag d. 17 Marts blev Marie begravet fra Frihavns Kirke paa Bispebjerg Kirkegaard.

- Æret og velsignet være hendes Minde ! -

Johan Clemmesen,
Kaptajn i Hæren, R.

Marie Clemmesen,
f. Gran

Med sønnerne Svend, Ove, Johannes, Viggo, Carl, Erik

Carl C. Clemmesen,
Farver

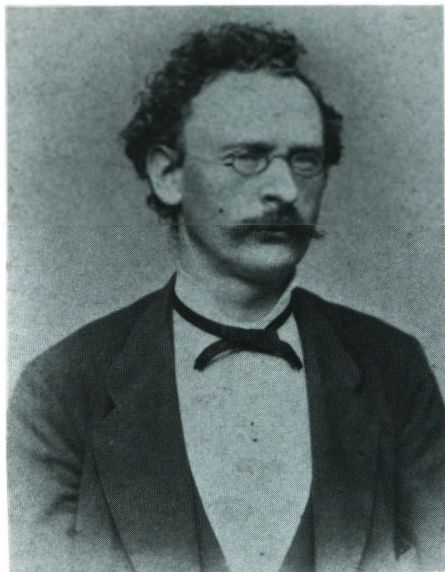
Elise Clemmesen,
f. Rønnov

Carl Knudsen Rønnov,
Pottemager

Maria Rønnov,
f. Frercksen

Balduin Gran,
Tandlæge

Caroline Gran,
f. Holm

Peter Holm,
Kunstdrejer, Kunstmaler, Organist

Catherine Holm,
f. Sønderberg

Balduin Gran,

Jens Gran,
Jernstøber

Marie Gran,
f. Sparrevogn

Marie Sorvad,
g. Berg

Johanne Sorvad
f. Hansen
g. Clemmesen

Ludvig Sorvad,
Farver

Sorvads Guldbryllup 1. Oktober 1902

Carl C. Clemmesen

Cathrine Clemmesen,

f. Eriksen 59

JOHAN OG MARIE CLEMMESENS ANER

I Generation 2/

- 2/ 1 Carl Christian Ludvig Johan Clemmesen f. 6.VIII.
1868. Frue Sgn. Aalborg. Stud.1886. Prm.løjt.1890.
Kaptajn 1907. Revisor Skattedept. Død Kbh. 2.II.1946.
- 2/ 2 Marie Cathrine Gran. f. 9.XI.1872 i Horsens.
g. 6.XII. 1898. Død i København 11.III.1939,

II Generation 4/

- 4/ 1 Carl Cecilius Clemmesen f.21.IV.1844 Faaborg.Farver-
lære Ebeltoft 1860."på Valsen" Berlin Bryssel 1864-
65. Farvermester "Fabrikant" Aalborg 1867 - 1902.
Død i København 5.X.1923
- 4/ 2 Elise Marie Christine Rønnov f.13.VI.1848 i Faaborg.
Død i København 7.X.1915.
- 4/ 3 Johan Alfons Balduin Gran f.6.XII.1840 Chr.havn. Jern-
støber.Tandlæge Horsens, Skive, Aalborg. død 8.IV.1906
- 4/ 4 ^{and}Christine Henriette Holm. f.26.I.1840 Aarhus
g. Dec.1869. Død 26.V.1873 i Horsens.

III Generation 8/

- 8/ 1 Gomme Christian Hesselholt Clemmesen. f.16.II.1816 Held-
ager. Farverlære 1833-36. Farvermester i Faaborg.1841
Død 31.IV.1849.
- 8/ 2 Johanne Elisabeth Hansen f.22.IX.1810 i Faaborg.
Død 9.IV.1905.
- 8/ 3 Carl Knudsen Rønnov f.13.II.1818 St.Knud Sgn.Odense
1841 Pottemagermester i Odense. 1845 i Fåborg.
Byrådsmedlem. Død 21.IX.1886.
- 8/ 4 Maria Elisabeth Frercksen f. 15.XII.1818 i Husum.
Død 26.X.1894 i Faaborg.
- 8/ 5 Jens Andreas Gran.db. 19.II.1804. Trinit.Kke.
Jernstøber i København fra ca.1852 i Aarhus.
- 8/ 6 Marie Christine Sparrevogn. f. 25.XII.1803 Chrhvn.
g.25.XI.1840. død 1872 i Slesvig.
- 8/ 7 Peter Holm f. 13.XII.1797 . Kunstdrejer.
Organist v. Frue Kke. Aarhus. Maler. død 1875.
- 8/ 8 Ane Cathrine Sønderberg. f.14.III.1811.
død 29.XII.1886 i Aarhus.

IV Generation 16/

- 16/ 1 Hans Clemmen Clemmensen f.27.IX.1785 i Assens.
Købmand i Assens 1810. Død 15.VIII.1819.
- 16/ 2 Else Elisabeth Kirstine Rasmusdatter. f.21.X.1785
i Heldager.
- 16/ 3 Henning Hansen db. 7.VIII.1763 Tømmerup. Slagter-
mester i Faaborg.
- 16/ 4 Anna Cicilia Munck f.14.III.1776 i Faaborg.
- 16/ 5 Carl Rønnov db. 16.VIII.1794. St.Knuds Sgn.Odense.
Pottemagermester 1826.
- 16/ 6 Nicoline Pedersdatter. db.28.X.1795 St.Knuds Sgn.
- 16/ 7 Johan Friedrich Frercksen db.20.VII.1757. Parykmager
Husum. død 25.II.1826.
- 16/ 8 Ingeborg Catharina Petersen fra Mildtstedt
g. 25.II.1812.
- 16/ 9 Arne Andersen Gran. db.16 s.p.trin.1752. Gran sogn.
Murer København 1790. Overbrænder kgl. Porcellæns-
fabrik. død 15.VII.1822.
- 16/ 10 Anne Marie Jensdatter Lund. g.21.IX 1803 Trinit.Kke.
- 16/ 11 Jacob Sparrevogn f. c.1773. Snedker. Borgerlig Artil
lerist. (Tambour). død 27.IV. 1822. .Frdr.Hosp.
- 16/ 12 Ingebog Cathrine (Sofie) Schultz. f.c. 1784 Kbh.
g. 5.XII.1802. Garnisons Kke.Kbh.
- 16/ 13 Niels Holm. f.c.1770 Viby. Kunstdrejer i Aarhus 1801.
- 16/ 14 Anne Laursdatter. f.c.1765.
- 16/ 15 Jens Nielsen Sønderberg, f.c.1784 i Bjerger v.Horsens.
Tømremester ? Kludesamler. død 1855-56.
- 16/ 16 Anne Marie Lyngbye. f. c. 1790. Aarhus.

V Generation 32/

- 32/ 1 Gomme Clemmesen, f.1747 Svendborg. Købmand i Assens.
død 9.IV.1817,
- 32/ 2 Johanne Cathrine Kildgaard. f.Kbh. Trinitatis Sogn
ca.1759. g.25.V.1781.Vejlby. død 8.II.1792.
- 32/ 3 Rasmus Jensen,
- 32/ 4 Maren Olsdatter
- 32/ 5 Hans Henningsen, Lille Knarreborg.
- 32/ 7 Niels Chistensen Munck. Kludekræmmer og daglejer.
Fåborg.
- 32/ 8 Anna Elisabeth.
- 32/ 9 Tønnes Tønnesen . f. 1762, Fyn. 1791-1807 Korp. Fynske
lette dragoner Handskemager.
- 32/ 10 Christiane Rønnov db. 26.V.1769. Vor Frue Odense.
død 16.IV 1817.
- 32/ 11 Peder Pedersen. Sukkersvend. Odense.
- 32/ 12 Mette Mikkelsdatter.
- 32/ 13 Hans Jürgen Frercksen .f. 1727. Vognmand Husum.
død 10.V.1780.
- 32/ 14 Anna Catharina Steens Pertz. f.1726. g. 27.V.1757.
død 4.VI.1784.
- 32/ 17 Anders Arnesen db 2 sønd.fast. 1724. Ellefsrud i Gran
Sogn Bergen Stift. I 1752 ejer af "Dehlin".
- 32/ 18 Lisbeth Endresdatter . g. 3.II.1752. begr. 12 p.Trin.
i Gran.
- 32/ 25 Peder Nielsen f.c, 1727. Husmand og Snedker i Holme v.
Aarhus.
- 32/ 26 Maren Rasmusdatter f.c.1732.
- 32/ 29 Niels Eriksen f.c.1749 i Bjerre Sogn. Hyrde .
- 32/ 30 Karen Jensdatter f.c. 1759.
- 32/ 31 Christen Lyngbye f.c. 1753. Avlsmand. Aarhus.
- 32/ 32 Anne Kirstine Rasmusdatter f.c. 1763.

VI Generation 64/

- 64/ 1 Niels Clemmensen f.c.1715. Købmand i Svendborg, 1743.
Død 2.IV. 1792.
- 64/ 2 Maren Jeppesdatter f.c.1719, g.25.XI.1746.
begr.10.XI. 1783.
- 64/ 3 Jesper Larsen Kildgaard. f.i Kogtved Stud. Svendborg
1730. Cand. theol. 21.Xi.1743. Sognepræst Vejlbj Fyn.
død 20.XII.1773.
- 64/ 4 Ide Johanne Gram db. Trinitatis Kbh. 9.XII.1716.
g. 28.X.1746. død 21.V.1799 i Assens.
- 64/ 5 Ole Jensen, Heldager.
- 64/ 8 Susanne Rasmusdatter f.c.1732 Heldager
- 64/ 19 Carl Knudsen Rønno v f.c.1740. Klejnsmedemester Odense.
begr,5.V.1775. Vor Frue Kke.
- 64 /20 Ellen Cathrine Keller db.18.VII. 1736.
- 64/ 25 Johan Frercksen.
- 64/ 26 Catharina
- 64/ 27 Jürgen Heinrich Pertz. Skibstømrer. Borby v.Eckern
förde.
- 64/ 28 Marie Friederica.
- 64/ 33 Arne Hansen Framstad. Gran Sogn. Bergen Stift.
- 64/ 60 Mette Andersdatter f.c.1727.

VII Generation 128/

- 128/ 1 Clemmen Christensen fæster på Thurø. død Aug.1753
- 128/ 2 Maren Hansdatter, Thurø.
- 128/ 5 Lars Pedersen, Selvejer Kogtved ved Svendborg.
- 128/ 6 Sophie Sørens datter.
- 128/ 7 Hans Nielsen Gram, Brygger. København.død 4.X.1752.
- 128/ 8 Johanne Gad. db, St.Olai Helsingør, 26/3 1688.
g. 23.IX.1712 Trinitatis Kke København.
død Vejlbj, Assens Amt, 16.II. 1765.
- 128/ 15 Rasmus Rasmussen f.c.1707 Husmand. Heldager.
- 128/ 39 Knud Knudsen Rønno v f.c.1670. Kvartermester Kyrasser.
død i Ramsherred, Odense 2.XI.1750.
- 128/ 40 Anne Jensdatter død 23.VII.1768. Frue Sogn Odense.
- 128/ 41 Christian Keller.

VIII Generation 256/

- 256/ 3 Hans Hansen, Thurø
256/ 4 Kirsten Mikkelsdatter, Thurø.
256/ 15 Peder Eilersen Gad . Økonomi- og Hospitalsforvalter,
Helsingør. død 1698.
256/ 16 Ida Hermansdatter Frich. død 1689.
256/ 79 Knud Knudsen Rønnov. f.c. 1630. Rønneby, Blekinge.
Stud.Rosk. Katedralsk. 1653. Kbh. Universitet.
1660 immatr. Greifswald Univ. 1661 magister smst.
1660-64 rektor Kristianstad. 1665-71 borgm.Christi-
anopel. 1680 borgm. Kerteminde. Død 9.XI.1684.
256/ 80 Cathrine Hansdatter.
Pers.hist. Tidsskr. 11 Rk.2. 1941 p.100-116.

IX Generation 512/

- 512/ 29 Eiler Pedersen Gad f. Dec. 1623. Stud.Herlufsholm 1646.
Sognepræst Terslev og Ørslev 1653. begr. 14.III.1695.
512/ 30 Johanne Poulsdatter begr. 3.II.1708 i Køge.

X Generation 1024/

- 1024/ 63 Peder Nielsen Gad. I 1613 Kældersvend Ringsted Kloster
1618-31 Ridefoged smst. 1623 Frihed fra fødegård. Fæste
i Aarløse. 1632 Herredsfoged Bjeverskov. 1635-38 til
1655 Ridefoged Gisselfeld, Procurator, Medl.Kom.t. Forb
er. af Danske Lov. Død 1663. Epitaf.Gjørslev Kirke,
1024/ 64 Dorothea Jensdatter død i Aarløse 12.IX.1627.46 år gl
Pers.hist.Tidsskr.6 Rk2,1911. p.213-218.
7 Rk3.1919.p.120-128.

XI Generation 2048/

- 2048/ 122 Niels Andersen Gad. Vorned. Bønderfoged. Landstings
rider i Hyllestrup. Død 1627.

**Copyright: Dr. med. et h. c. Johs. Clemmesen
Stockholmsgade 43, 2100 København Ø**

Tryk: Central-Trykkeriet Næstved ApS, 1985

**I kommission hos Georg Chirstensens Boghandel ApS,
Axeltorv 10, 4700 Næstved**